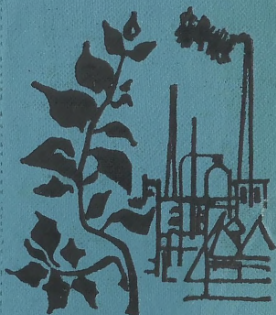

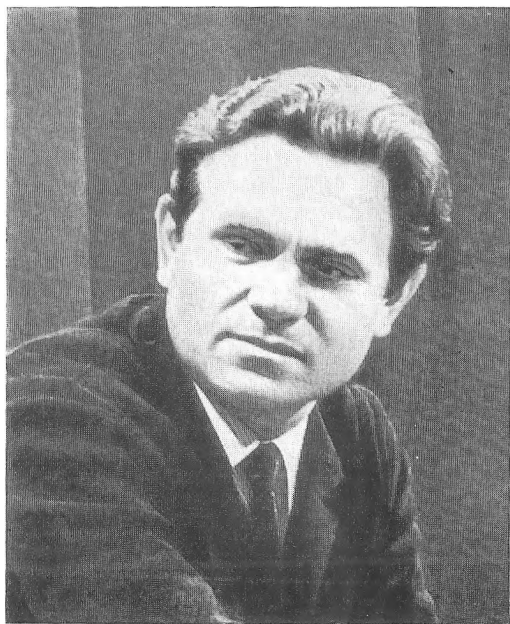
821(477)'06

P-31

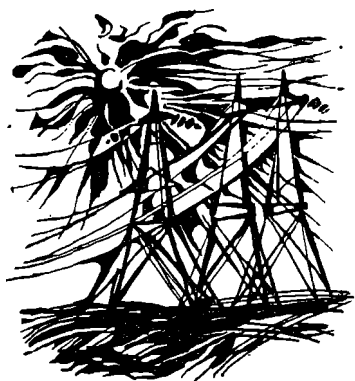
Петро
Ребро

КРИЦЯ

Петро
Ребро

КРИЦЯ

Вибрані поезії

ВИДАВНИЦТВО
ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ
«Д Н І П Р О»
КИЇВ — 1975

У2
Р31

70403—098
Р. ————— 78—75
М205(04)—75

© Видавництво «Дніпро», 1975.

СЛОВО ПРО ПОЕТА

Мені надовго запам'ятався
той серпневий світанок в степах запорізьких.
Тільки-но благословилося на світ,
а степ — від краю до краю —
повнився гомоном праці жнивварської.
Перегукувалися далекі токи,
рівно гуділи комбайни,
димилися по обрію дороги — до елеваторів.
І, звичайно, ходила степами
супутниця праці — пісня.
А в наших краях люблять співати.
І не тільки на весіллях чи на входунах.
Пісня гуляє по безмежній рівнині
з весни до глибокої осені —
від перших сячів до останнього свята врожаю...
З автором цієї книги — тоді ще юнаком —
ми їхали з мого рідного села
в його Білоцерківку.
І раптом Петро Ребро попросив усміхаючись:
— Послухайте земляче...
Недалеко від грейдера, на току, співали
дівчата. Я прислухався, але не міг вгадати,
яку саме пісню виводили степовички.
— Оце я вперше зустрівсь з своєю піснею,—
зрадів молодий поет.
Я зрозумів його радість.
Неприховану, щиросерду, схвильовану.
І який би поет не зрадів такій зустрічі?!
За сніданком у батьківській хаті
Петро Ребро розповів
матері та братові-трактористу
про перше побачення з своєю піснею.
— Якщо співають трударі, виходить, до душі,—
сказав брат.
— Тож даруй, синку, щедріше людям

своє серце,— сказала мати і, глянувши проти себе на стіну, де висіла фотокартка чоловіка, додала: — Батько твій все життя мріяв сіяти хліб для людей...

Сказала і запечалилась...

Батько поета помер від ран, одержаних в громадянську. Помер, коли сини його були ще малюками.

Пам'ятаю, Петро вийшов з хати і через городи попрямував до річки.

Степова Берда, звивиста, мов стрічка на вітру, плине долинами і урвищами аж до самого Азовського моря.

Не на всіх картах накреслено її трудну путь, але для степовиків

їх скромна річечка бажана і люба.

Не випадково села горнуться до неї...

Можливо, того ранку Петро Ребро і склав перші рядки своїх степових октав

«Добрідень, Бердо!»,
в яких схвильовано оспівав героїку громадянської війни, будьоннівців, які напували коней в Берді, свого батька — хлібороба і воїна, своїх земляків.

Від того світання минуло майже двадцять років... Поет, гадаю, не раз уже почув своє слово з уст хліборобів і сталеварів, з уст професійних і самодіяльних співаків. Читач не раз уже зустрічавсь з книгами Петра Ребра — збірками ліричних поезій, з веселими і мудрими книжками для дітей, з дотепними і гострими сатиричними збірниками. Адже такі його збірки, як «Вітер з Дніпра», «Родичі сонця», «Промені серця», «Проти шерсті», «Перо під ребро», «Гірка причастя», «Людяність», «Запорізька веселка», «Сонечко», «Кирпата Оксанка», добре відомі сучасному читачеві.

Поет невтомно працює в багатьох жанрах, прагнучи словом своїм служити радянським людям. Син хлібороба, вихованець робітничого Запоріжжя і його поет Петро Ребро закоханий в людей мужніх,

вольових, які знають всеперемагаючу силу
колективної праці, її чудодійний вплив
на світогляд і характер сучасників.

Саме це розуміння
глибинності трудового подвигу
стало основним джерелом творчості поета,
який прагне оспівати життя
в усіх його різноманітних аспектах.

У кращих віршах Петра Ребра,
породжених любов'ю до людини,
до всього прекрасного на землі,
вдало поєднуються асоціативна образність
з метафоричністю та пісенністю.
Твори ці зігріті сердечністю поетового почуття,
щирим патріотизмом, схвильованою прямою
й одвертістю роздумів.
Громадянський пафос і романтичний ліризм
словнені інтонаційною широтою
поетового обдарування.

Перечитуючи цю збірку, я не раз линув услід
за поетовим словом у рідні запорізькі краї,
ходив дорогами дружби
по неосяжній нашій Вітчизні.

Переді мною поставали картини
безмежного степу, білокам'яного міста
металургів, енергетиків, машинобудівників.
Це в їхньому середовищі живе поет,
у них він вчиться,
їм присвятив свою творчість.

Та, оспівуючи людей праці,
поет зброєю свого слова бореться проти тих,
хто заважає радянським людям
в їх благородній справі творення.
Гумор і сатира займають особливе місце
в творчому доробку Петра Ребра.
Цей жанр я б назвав
другим крилом творчості поета.

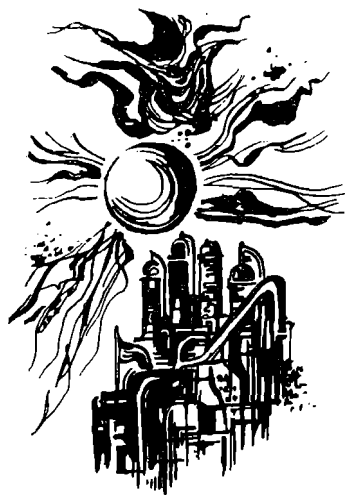
Як сатирик і гуморист він давно вже завоював
широку читацьку аудиторію і подарував їй
чимало гострих і дотепних книжок.

До цієї збірки ввійшла
лише частина поезій Петра Ребра —
від першої книги «Заспів» до віршів,
написаних зовсім недавно.

Багато з них перекладено на російську, білоруську, вірменську, калмицьку та інші мови, що свідчить про інтерес поетів і перекладачів братніх народів до творчості Петра Ребра.

Закінчуючи свою коротку передмову, я сподіваюся, що і читач, схвильований багатьма поезіями цієї книги, скаже сердечне спасибі поетові за щирість і щедрість любові до людей праці і пісню про них.

Микола Нагнибіда

ЛІРИКА

ОГНЕПОКЛОННИКИ

МОЛОДИЙ СТАЛЕВАР

Він ще юнак, а стане біля печі —
В богатиря відразу вироста.
Дихне на повні груди молодечі,
Розправить плечі —
хлопець варить сталь!

Краплини поту котяться на робу,
На юнака пашисть вулканно піч.
Гадаєш, легко? Нумо, друже, спробуй,
Як він, стоять з мартемом віч-на-віч.

Це герць, що не вмовка ні на хвилинку.
Це мирний бій, що не вщуха й на мить.
А майстер — жартома:
— Послухай, синку,
Чи не забув ти юшку посолить?

Ще хвиля — й бризне сталь сліпучо-біло,
І зацвіте жарким рум'янцем даль...
На хлопця глянь, щоб стало зрозуміло,
Як починає гартуватись сталь!

1950

* *
*

Я бачив, як захоплено на свята,
З усмішкою блаженства на лиці,
Кирпаті малюки — сталеварята —
Несуть червоноквіті прапорці.

А у батьків думливо очі сяють:
Хай виростають мрійники малі.
Нехай вони з дитинства відчувають:
Ми — стягоносці правди на землі,

1952

ЗЕМЛЯКИ

Це добре, що ми залюбки
Усіх тих, що служать із нами,
З чиеїсь легкої руки
Сердечно звемо земляками.

Тому в нашім славнім полку
Завжди земляка я зустріню
З Ташкента, Смоленська, Баку —
Із різних куточків країни.

Ім'ям поєднались таким
Москвич, запоріжець, кримчанин.
Це добре, що в нас земляки
Всі воїни-однопольчани!

1953

МОЄІ АРМІІ СОЛДАТ

Солдат на вогневому рубежі.
Припав до ложа, старанно прицілив —
І миттю кулі, гострі, мов ножі,
В мішені — прямо в яблучку — засіли.

Піднявсь. На ремінь кинув автомат.
З чола пілотною росинкою поту витер...

Такий моєї армії солдат —
Ні слів, ні куль не кидає на вітер.

1954

АЙДОГДИ

Оцінить зуміє дружбу
(Повторю я в сотий раз)
Той, хто ніс військову службу —
От хоча б у мирний час.
Добре це, якщо є друзі
Щирі, вірні, як ось ти,
Ти, гвардійцю мій безусий,
Чорноокий Айдогди.

Скільки днів — уже й не знаю —
Разом дружно живемо.
Із одних гармат стріляєм,
З одного котла їмо.
В полі, в класі, на навчанні —
Скрізь ми поруч, як завжди,
Друже мій, однополчанин,
Чорноокий Айдогди.

Я з туркменської — ні слова,
Знаю лиш одне «салям»,
Але є російська мова,
Що завжди на поміч нам.
До сердець — мов ключ чудовий,
Мов пароль для всіх один,
Нам була російська мова,
Чорноокий Айдогди.

Я тобі одного ранку
По секрету розкажу
Все про дівчину-смуглянку,
Що в душі її ношу.
Ти ж — про ту, що їй щоденно
Пишеш лагідно: «Пожди...»
Передай привіт од мене,
Чорноокий Айдогди.

Лиш нема думок єдиних
В нас про свій майбутній план.
Я — поїдем на Україну!
Ти мені — в Туркменистан!
Втім, і тут нам згоди просто
Удалося досягти:
— Сперш в Москву поїдем в гості!
Згода?
— Згода, Айдогди!

1955

* *
*

Ні, ти не знаєш добре України,
Якщо на Запоріжжі не бував,
Де небо — то від хвиль дніпрових сине,
То, наче мак, вишневе від заграв;

Де на весь світ хоралить колосками
У січах кров'ю зрошена земля;
Де кожен дім і міст, завод і камінь
Народу невмирущість прославля;

Де сяйво з вод висотують турбіни,
А Хортиця сурмить, як пароплав...
Ні, ти не знаєш добре України,
Якщо на Запоріжжі не бував.

1957

У ЦЕНТРИ АНТВЕРПЕНА ПАМ'ЯТНИК Є

У центрі Антверпена пам'ятник є.
Признатись, не знаю і сам я,
Чому так хвилює він серце моє,
Як цвях, мені врзавсь у пам'ять.

Мов зараз я бачу: на нім юнаки.
(Хтось добре із бронзи їх вилив).
Один замахнувся вже кистю руки —
Ось-ось її кине щосили.

А другий у муках нелюдських стражда,
Позбувшись руки. І здається,
Що з рани його не студена вода,
А кров пломенюча ллється.

Біжить вона цівкою, падає вниз,
Дзюрчить — мов легенду шепоче...
Був замок на березі Шельди колись
Похмурий, чорніший від ночі.

І жив у тім замку старий багатій.
Мав суден добрячих чимало.
Радів несказанно обставині тій,
Що десять синів виростало.

Коли ж помирав, заповів багатій:
— Хай всьому господарем буде
Той син, який перший по смерті моїй
Рукою торкнеться до суден.

Сказав — і помер він. А дев'ять синів,
Які на цю хвилю чекали,
Штовхаючись, лаючись, до кораблів,
Немов навіжені, помчали.

Один лиш, десятий, затримавсь на мить
І з жахом подумав: «Спізнився!»
Не буде він флотом тепер володїть.
Не буде! І тут же схопився,

Сокирою руку собі відрубав
І, впавши у кров, ледве чутно
Ту руку жбурнути слугі наказав
На палубу ближчого судна.

Брати повернулись, сердиті і злі.
Ховать не схотїли старого.
Узяв однорукий собі кораблі,
А їм не дісталось нічого...

Давно ті брати повмирили в злобі.
Не знайдеш і трїски від суден...
Навіщо ж, жадобо наживи, тобі
Поставили пам'ятник люди?!

Антверпен, 1958

ЗАПОРІЗЬКІ НОЧІ

Юним в ніч таку не спиться:
Світлі вулиці, бульвари,
Наче б'є крилом жар-птиця,
Кида пір'я аж за хмари.

Наче велетень кресалом
Ударяє в чудо-кремінь
Чи кіннота мчитьс'я чвалом —
І втікає з міста темінь.

Юним в ніч таку не спиться:
Світлі вулиці, бульвари —
То в ковшах буйнує криця,
То чаклюють сталевари.

Зорі гроняться урочі,
Клени плещуть у долоні...
В Ленінграді білі ночі,
А у нас вони — червоні.

1960

* *
*

Сталевари мої, громовержці дніпровського краю,
Чия криця годиться на крила прийдешньому дню.
Сталь сама у печі народитись не може, я знаю,
І не досить для цього руди чи, скажімо, вогню.

Далєбі, навіть рук щонайдужчих для цього замало:
Що ті руки, якщо тільки труд вони знали та піт?
Ні, потрібно для цього ще волю, міцнішу металу,
І високе натхнення, і розуму ясного світ.

А до всього ще душу красиву і чисту потрібно,
Бо безчесній душі не підкориться сонячна сталь,
І не злине супутник, і лан не заврунеться хлібно,
Й Дніпрогеси не встануть, щоб щедро осяяти даль.

1960

* *
*

Лівий берег скучає за правим —
Просьте в гості прийти...
А над містом звелися заграви,
Мов червлені щити.

Скоро буде їх видно ще далі,
Бо на кожнім щиті
Повелителів красної сталі
Імена золоті.

Бачу, бачу твій труд полум'яний,
Сталеварів сім'я.
Недарма твоя дошка пошани
На півнеба сія!

1961

ЩАСТЯ

Коли б у магазинах продавали
Його на метри, літри чи кіло,—
Я думаю, що черги б не стояли
І що ажіотажу б не було.

Ну, звісно, інший — надто хто жвавіший —
Напхав би його зопалу в мішки,
Але чи був би з того щасливіший,
Я не скажу. Бо швидше — навпаки.

Сидів би він удома, склавши руки
Йї посипавши на щастя нафталін.
І від нудьги страшеної й розпуки,
Напевно, скоро б збожеволів він.

А щастя на полицях в магазині
Лежало б розфасоване роки.
Над ним дзижчали б мухи в павутині
І повзали «щасливі» павуки.

А продавці, узявши в руки щастя
І показавши заводське клеймо,
Кричали б нам: — Беріть же, хай вам трясця!
Це ж перший сорт! За безцінь віддамо!

І що ж? В одвіт ми б тільки усміхались
І поспішали б у свої цехи —
Там нас верстати, блюмінги заждались,
Звідтіл до щастя нам лягли шляхи.

Бо щастя — це не те, що в руки дасться
Синицею чи навіть журавлем.
Ні, щастя тільки те приносить щастя,
Що — як фортецю — приступом берем!

1961

ОБЕЛІСКИ

Всюди обеліски з сірого граніту...
Скільки під собою доль вони таять!..
Всюди обеліски — по усьому світу,
Наче грізні знаки оклику, стоять.

Вслухайтесь, люди, як кричать стоусто
На усій планеті брили кам'яні:
— На землі нас нині стало дуже густо,
Та ще більш солдатів впало на війні.

Матері за ними ще і досі тужать.
А вони, упавши на розриту твердь,
Вірили безмежно, що життю послужить,
Людськості послужить їхня рання
смерть.

Вірили солдати: це останні жертви.
Тільки мир і щастя будуть після них...

Люди, обеліски ставлять не для мертвих,
Обеліски ставлять для живих!

1962

* *
*

Перш ніж просить у закордоння візу
І вирушать по враження у даль,
Прийди сюди й вклонись, та не залізу
І не вогню, з якого плине сталь.

Вклонися тим, хто творить нашу славу,
Хто наших крил виковує можуть.
Відчуй душею, що не маєш права
Про них не знати чи хоч на мить забути.

Їх образ у пошані і любові
Вкарбуй у серце, щоб в чужім краю
Не забував, хто брат тобі по крові,
Якщо прийдеться дати інтерв'ю.

1962

РОБОТА

Хто там ремствує знов на клопоти,
На щоденні труди-турботи?
Та, по-моєму, навіть рóботи
Заіржавіють без роботи!

Люди ж — хай і міцні, нев'янучі —
Засихають на пні без діла,
Бо ще плодить життя міщаняче
Трутоносну черву, бацили.

Ті бацили у все в'їдаються
(Не чіпають хіба що шкіру),—
Й цвіллю думка людська вкривається,
Й кров втрачає температуру.

Ті бацили страшніші шашелю:
Точать мозок людини, душу.
Вірний захист для серця нашого —
Щит роботи і шабля духу.

Мруть бацили, якщо окропите
У труді їх гарячим потом...

Так, по-моєму, навіть рóботи
Заіржавіють без роботи!

1962

КУБА

Рознесіте, вітри-волелюби,
Передайте у всесвіт, антени,
Що яріють над островом Куби
Ці слова: «Не чіпати — смертельно!»

Не чіпать, бо між Кубою й нами
Протяглися невидимі струни.
По тих струнах і днями й ночами
Йдуть напруги високої струми.

З наших серць кіловати любові
По тих струнах течуть аж до Куби.
Не хапайтесь руками, панове!
Спопелить вас цей струм, душогуби!

1962

* *
*

Чи лине в небі наш супутник,
Чи ллється пісня з-за дібров,—
У всьому бачу я трикутник:
Сталь, хліб насущний і любов.

В нім — цнота мальв, і домен майво,
І дух землі, що тлін зборов.
Ці три кити наш день тримають:
Сталь, хліб насущний і любов.

Я славлю цей трикутник, друзі,
Бо там не візьме серць іржа,
Де поріднилися в союзі
І праця, й розум, і душа.

Його ми оплатили кров'ю,
Бо він — основа всіх основ,
Бо сталь — то міць, а хліб — здоров'я,
Ну, а любов — то є любов.

1963

* *
*

І день і ніч немає сну мартенам:
Ім груди розрива натхнення шквал,
В співавторстві із полум'ям шаленим
Вони, як пісню, створюють метал.

А щоб тій пісні литись задушевно
І в печах не згасав наснаги жар,
Слідкує за мартеном пильно й ревно
До чорноти засмаглий сталевар.

Бувають в нього успіхи й невдачі,
Та не бува байдужості в душі,
Тому й металу струмені гарячі,
Неначе магна, рвуться у ковші.

Мартен, як гейзер в панцирі, клекоче,
Об стіни печі б'є крилом вогонь,
Та сталевар йому погляне в очі —
І поглядом приборкає його.

Замріялись підручні бронзочолі,
На плечі іскор сиплеться емаль...
Від зіткнення вогню й людської волі,
По-моему, народжується сталь!

1963

КОВАЛІ

В 1923 році рішенням робітників
Запорізького держзаводу № 5
В. І. Ленін був обраний почесним
ковалем. Заробітна плата
В. І. Леніна перераховувалася
страйкуючим робітникам Руру.

Нехай іще в країні голод, холод,
І ворог простягає сотні жал —
Тут, у цеху, злітає вгору молот
І падає з розгону на метал.

Сталь плющиться, розбризкуючи іскри,
Що швидко тануть, мов червоний град...
Так ось вони, нові твої міністри,
Народжена в огні Країно Рад!

Це ковалі — титани і месії,
Смагляві Прометееві сини.
Не сталь, а долю матінки Росії
Сьогодні перековують вони.

І молот б'є Землі-планеті в груди —
Мов, прокидайсь і позбувайсь оков!
Так б'є, що осипається полуда
Із височенних куполів церков.

Так б'є, що розпадаються кайдани
І котиться луна в усі краї.
Так б'є, що аж по той бік океану
В пропасниці тремтять багатії.

І сонце розганяє темінь хмуру,
З-за веж Кремля здіймаючись увись,
Щоб бачили його повстанці Руру,
З якими запоріжці обнялись.

А ковалі ж працюють, мов по нотах,—
Зникає втома, й сон не йде до віч:
Як може тут не споритись робота,
Якщо між ковалями — сам Ілліч!

Він тут незримо, тут — у будні й свята.
Вогонь йому кашкетик осява.
В його руках, що звичні працювати,
Себе і молот добре почува.

Палахкотить до неба цвіт-заграва,
Немов знамен революційних шовк.
І Ленін мовить трішечки гаркаво
Своє любиме слово: — Хорошо!

І бачить Він із мрійністю у зорі,
Що то не іскри розсипає сталь —
То коваленків, що штурмують зорі,
Салютом зустріча космічна даль.

1963

* *
*

А буде так! Єгови, Магомета,
Аллаха, Саваофа, Вишну, Будди
Навік зречеться матінка планета
І навіть їхні імена забуде.

Заіржавіють на гвіздках кадила,
Спорохнявіють у кутках ікони.
На всій землі не знайдеться людини,
Яка б уміла бити комусь поклони!

1963

ШЕВЧЕНКО

Кипіли в нім моря любові й туги,
Сплітались долі Гонт і варнаків.
На тілі в нього запеклися смуги
Від батогів, що били кріпаків.

Не цар судив його, презирства повен,—
Він над царем свій правий суд вершив.
В нім жив Дніпро — наш голубий Бетховен,—
Як сам поет в піснях Славути жив.

Він був титаном в радості і в муці,
Богатирем серед богатирів.
В його рядках цвів пломінь революцій,
Дух прометеїв, пісня кобзарів.
Його устами говорило людство,
Як він устами людства говорив.

1964

* *
*

З ночі — одні лиш клаптики:
Сниться світання плесу.
Здрастуй, моя галактико,—
Кетяги Дніпрогесу.

В сяйві стежина горбиться,
Сяйво тополі місяць,
Де Запоріжжя й Хортиця —
Наче Земля і Місяць.

І за дуби, до обрію
Щогли крокують хвацько.
Щедрою, вельми доброю
Стала земля козацька.

Там, де ходила колами
Тирси студена піна,
Соняшник марить бджолами,
В колосі зріє пісня.

Там, де славуття падало
Скелям на смаглі спини,
Чешуть блаватне прядиво
Лопатями турбіни.

Де ж сіроманці квилили —
Заграв густе осоння:
З наших артерій вилились
Краплі нічного сонця.

Їм не тьмяніти злякано —
Плнуть в майбутть без весел...
Здрастуй, моя галактико,—
Кетяги Дніпрогесу.

1965

* *
*

Вдень зірок не видно. Це не значить,
Що зірок немає взагалі.
Зможете ви легко їх побачить,
Як Земля опиниться в імлі.

Так і люди. Їх серця промінні
Краще ви відчуєте тоді,
Коли вам затьмарять обрій тіні,
Коли ви опинитесь в біді.

1965

КРИЦЕЦВІТ

О к т а в и

1

Земля, де грімно клекотіли січі,
Де сурма революції цвіла,
Де ще, вважай, в минулому сторіччі,
Мов кінська піна, слалась ковила,
Де нині сталевар Ярилу в вічі
Щодня зорить через шматочки скла,—
Земля ця, гідна і шаноби й слави,
Сама дзвінка й музична, як октави.

2

Тут, роторам віддавши ласку й лють,
Натруджений Славута котить далі.
А скелі із глибин його встають
Суворі, мов історії скрижали.
І крилить острів Хортиця в майбуть —
Немов супутник вічний міста Сталі,
А щогли, де стриміли сотні пік,—
Як азбука твоя, двадцятий вік.

3

Ще мліє ніч, ще сонце не встає,
А в Запоріжжі — маково-червоно.
Це значить — криця йде, нуртує, б'є

Сліпучо, повногого, безборонно.
Я певен, дехто місто впізнає
Вже по тобі, ясна його короно,
І співчуваю тим, хто ще, на жаль,
Не бачив, як народжується сталь.

4

Гм, сталевар... Хтось вигадав це слово
Аналогічно слову «кашовар».
Але щоб сталь дзвеніла малиново,
Була міцна, зоріла, мов янтар,
Співала і сіяла веселково,
Вкладають люди в неї серця жар,
І розум, і наснагу на додачу.
Ні, сталь не варять — творять, мій читачу!

5

Що металург із племені богів,
Вам, далєбі, відомо і без мене:
Який би смертний так ото зумів
Приборкувати царство прешалене?
Ось він стоїть у відсвітах вогнів —
І мимоволі я прошу: — Родене,
Хоч на одну часиночку устань
І на свого «Мислителя» поглянь!

6

В очах — смішинки, помислів горіння,
Високе, в срібних блискітках чоло...
Не дивина, що сталь не зна старіння,
Жива, як нерв, і чиста, наче скло.

Так, це митці: для них сталеваріння —
Мистецтво, аж ніяк не ремесло.
А криця — то для них і хліб, і пісня,
І панцирне забрало для Вітчизни.

7

Ходімо ж в цех, де подвиги щозміни,
Де праця урочистістю вража.
Ось в німбі іскор, що немов рубіни,
Сталь плине із мартена до ковша.
Вона з вогню, як Афродіта з піни,
Виходить — тільки майстер побажа.
Виходить і квітує барвінково,
Велична і святешна, чесне слово!

8

Робітники неквапні, як завжди:
Це в них не перша плавка й не остання.
І лиш один підручний молодий,
Не в змозі приховати хвилювання,
Все нишком погляда туди-сюди:
Чи бачить хто, як варить сталь він, Ваня?
Як котиться на робу перший піт?
Так хочеться, щоб бачив це весь світ!

9

Люблю людей, які по-олімпійськи
Спокійно йдуть щохвилі на борню.
Хай перед ними не вороже військо,
А тільки піч, закута у броню.

Але ж мартен, Везувій запорізький,—
Це кілька тисяч градусів огню.
Та все ж як він не пирха грізно-яро,
Але в полон здається сталевару.

10

Я славлю сталь. Її живий потік
Вливається в артерії країни.
Мав рацію поет, який прорік,
Що в сталі чути тьохкіт солов'їний.
А я додам: в ній чується повік
І плеск Дніпра, і шепоти раїни,
Хоч в ній найбільше сяє — не згаса
Людського серця неземна краса.

11

О цар метал! З тобою, що й казати,
Не тільки вдачі — долі в нас одні:
Для нас земля, як і для тебе, мати,
Ми, як і ти, родились у вогні.
Нас ворог сто разів хотів зламати,
Та ми лиш гартувалися в борні.
Тож недарма сьогодні кажуть всюди,
Що комуністи — це крицеві люди.

1965

ОГНЕПОКЛОННИКИ

Над краєм, із легендами зарученим,
Не вицвіта вишнево-сизий німб.
Чи це не тут, над світляними кручами,
Тепер богів огнених справ Олімп?

Чи не вони, високі повелителі,
Роздмухують заграву до небес
Над плесами, блаватністю залитими,
Над див'ям, на імення Дніпрогес?

Я бачив їх. Нічого надприродного.
Їх видає лиш усміх ув очах,
Смаглявість серед січня прехолодного
Та, може, лапідарність у речах.

А так — як ми: земні, прості, не обрані,
Звичайні-звичайнісінькі вони
І мріють, як і ми,— аби на обрії
Не скалилась мертвотна тінь війни,

Аби сини зростали в сонці й злагоді,
І в днині чулась радість — не печаль,
І на землі, де сяли шаблі прадідів,
Бурштинно пломеніла мирна сталь.

О прометеї, вибронзені спекою,
Осінені салютами доби,
Коли йдете з роботи ви проспектами,
Доземно уклоняються дуби.

І клекотять мартени, наче кратери,
Прудкі турбіни крутяться чимдуж,
І вдалині, над нивами строкатими,
Громів оркестри хвацько грають туш.

Зірки вгорі цвіркочуть, ніби коники,
Світ маковіє в маєві жар-птиць...
Хвала вам, земляки-огнепоклонники,
Приборкувачі лютих блискавиць!

1966

* *
*

Слава сонцю, що сіється з неба!
Та світила замало нам, люди,
Бо ще треба, ще треба, ще треба
Того сонця, що гріє нам груди.

Нам ще треба живлющого світла,
Що мозольні розсіюють руки,
Бо без нього б і врода не квітла,
І не повнились шелестом луки.

Нам ще треба високого сяйва,
Що дорожче од перлів коштовних,
Що і в тропіках навіть не зайве,—
Сяйва дружби сердець різномовних.

Нам ще треба, того треба сонця,
Що яріє у струмах любові,
В виноградних бурунється гронцях
Чи проміниться в матернім слові.

Того сонця, що зроду не знає
Ні затемнень, ні стоми-спочину,—
Отого, що завжди осяває
Ізсередини добру людину.

1968

* *
*

Коли б не народився я людиною,
Я б, певно, був співучою пташиною,
Чи квіткою у хортицькій діброві,
Чи хвилею у повені дніпровій.

Я кленом був би з буйною чуприною,
Чи журавлем, що мріє над цямриною,
Чи колосом, що вус підносить хвацький,
Чи крицею, що варить рід козацький.

Одначе народився я людиною.
Тож мушу бути й квіткою, й пташиною —
Усім-усім, що є на світі білим,
І навіть більше — бути світом цілим.

1969

ВУЛИЦЯ ТИЧИНИ В ЗАПОРІЖЖІ

Її іще немає в нашій місті?
Ні, є! Готовий присягнути я:
Вона отам, де в бронзовому листі
Червлена квітка пам'яті буя,
Де обеліск сурмою на світанні
У душу нам сурмить — оповіда
Про те, як коло церкви на майдані
Гриміла революції хода.

Вона отам, де крутяться турбіни
І гребля зводить крила, мовби птах,
Де карий вітер — вітер України —
Бере акорди слави на дротах,
Де колоски вальсують на роздоллі,
І брижиться мусянжовий розлив,
І де мобілізуються тополі,
Щоб стать на чатах урожайних нив.

Вона отам, де ніч пільмаво-сизу
Заграва малинова розтина,
Де творять огневий псалом залізу
Сини Тараса, внуки Богуна,
Де від натхнення неба синьосніжність
Затлілася й іскриться, наче трут,
Де на віки зріднилися сталь і ніжність,
Легенда й яв, поезія і труд.

1970

* *
*

Шугають іскри — бджоли цехові,
А в одсвітах стоять, як браття, поруч,
Мов вельзевули, смагли горнові
І гість високий — космонавт Попович.

Загравиться над печами всіма —
Гудуть, пашать, аж сяють вічок рожі.
— Клянусь, — Попович хлопців обійма, —
Ці домни на ракети вельми схожі.

Жартує він: — Як дух? Як настрої? Пульс?
Чому не чуть «три... два... один», як завше?
Та ось, нарешті, хтось гукає: — Пуск! —
І всі завмерли, вгору руки знявши.

Огненні змії вдарили в ковші,
Сузір'я мчать наліво і направо...
Говорить космонавт: — Товариші,
Це космос чимсь нагадує, їй-право!

Вітати гостя сходиться народ —
У касці кожен, наче у шоломі...
А він сміється: — Іхав на завод,
А опинився.. знов на космодромі!

1970

У МАРТЕНІВСЬКОМУ ЦЕХУ

*Сталеварові «Запоріжсталі»,
Герою Соціалістичної Праці
М. Т. Кінебасу*

Вдень завітаєш чи вночі —
Тут щемно пахне вогняницею
І пломінь б'ється у печі
Мільйонноперою жар-птицею.

Ще не здймає іскор рій
Красуня сталь, вельможно ринучи
Ще піч гогоче, наче в ній
Зійшлися в герці два Гориничі.

Яряться місиво круте,
Шпує, жахтить, буйнує, порскає,
А робітник зорить в мартен —
І криці бачить перші проліски.

Встає загравище до хмар —
Його віншує, повелителя.
Одне імення — сталевар!
Це — над усі на світі титули.

А торс, а погляд, а чоло —
Як в Прометей, вже розкутого.
І я міркую: ось чого
Із нього Мужність ліплять скульптори!

І я упевнююсь: отут
Снаги донесхочу нап'юся я.
І розумію — це не труд,
А бій, атака, революція.

1970

СЛОВО ПРО ПРАПОР

Всесильні часу жорна,
Це вірно, а проте
Багряний пломінь Жовтня
Повік не одцвіте.

На прапор Батьківщини
Він шовковисто ліг.
Натхненними очима
Зігрів його Ілліч.

Вітрами віку пахне
Вишневе знамено.
Чапаєва папахи
Торкалося воно.

І щорсівці на Київ
Під ним неслись навскач.
Не кров — пречисті мрії
Ввібрав оцей кумач.

Здавався святом будень,
І рев стихій вщухав,
Коли над Дніпробудом
Він красно вибухав.

Він вніч — ярів зорею,
А вдень — летів, як птах.
На Одері і Шпрее
Він майорів, цей стяг.

Таїн зламались мури,
І космос потрясло,
Коли над Байконуром
Він розпростер крило.

Мартен сія, мов кратер,
Закутий у броню,
Коли йому наш прапор
Додасть свого вогню.

Земля підносить радо
Мільйони тонн зерна,
Коли на неї пада
Знамена тінь ясна.

В нім — спрага перемоги
І полум'яність руж.
Товаришу, від нього
Червоність наших душ.

1970

* *
*

В уяві, в серці, в пам'яті народу
Картина ця лишиться на віки:
Важучу, необтесану колоду
В дворі Кремля несуть робітники.

А з-поміж них — до болю рідна постать
(Борідка, кепі, лагіддя із віч) —
Без тіні пози, весело і просто
Працює на суботнику Ілліч.

Так от звідкіль в нас незглибимість сили!
Так ось чому відтоді все життя —
Що б на землі отецькій не робили —
У нас таке у грудях відчуття,

Що поруч — Він, безсмертний і великий,
Що в ногу ми йдемо із Іллічем,
Що не колоду — все громаддя віку
Він, як Атлант, підтримує плечем,

А ми, завзяте плем'я й роботяще,
Плекаючи наснаги джерело,
Працюємо із кожним днем все краще,
Щоб не так важко Леніну було!

1970

* *
*

Нехай не ремствує нащадок,
В портрети прадідів вдивляючись:
Йому найголовніше в спадок
Ми залишили не стидаючись.

Хай скаже він бодай спасибі
За наші герці, рани, задуми:
Нам бракувало навіть хліба,
Коли ми світ творили завдруге.

Нехай то був лише початок,
Та найцінніше нами зроблено:
Ми людству залишили в спадок
Планету цілу, нерозбомблену.

1970

ТИ — КОМУНІСТ

Нову зорю ми людству засвітили,
Тож, зодчий, хлібороб чи металіст,
Не смієш ти горіти на півсили:

Ти — комуніст.

Коли встають пожежища криваві
І всіх в атаку підійма горніст,
Не маєш права йти не в першій лаві:

Ти — комуніст.

Коли ж натхнення трудове на карті
Малює сотні юночоліх міст,
Не маєш права бути не в авангарді:

Ти — комуніст.

Хоч нашу правду не здолать нікому,
За неї стій грудьми, на повен зріст.
Не маєш права скаржитись на втому:

Ти — комуніст.

У вирі праці, в творчості, у герці
Не забувай цих слів священний зміст:
Ти Ленінів огонь несеш у серці,

Ти — комуніст.

1971

* *
*

Я навіть говорити це боюсь,
Бо виглядає, певно, трохи смішно:
Ніколи я не бачив Білорусь,
Але люблю — жагучо, палко, ніжно.

Не знаю й сам — наснилося мені
Чи вичитав колись я у Купали,—
Зірки її п'янки, немов пісні,
Шляхи її співучі, мов цимбали,

Бори її саме земне ядро
Корінням узяли в долоні теплі,
Сади її... Це їхній цвіт Дніпро
Щотравня нам приносить аж до греблі.

В щедротний день чи в горобину ніч
Одне імення «Білорусь» промовте —
Й озера синьо б'ють мені до віч,
І горнеться до ніг пшениччя жовте,

Шоломами встають увись копри,
Таранять обрій МАЗи дужом'язі,
І в слові широсердому «сябри»
Проміняться всі грані, як в алмазі.

А то, бува, мов хто гукне мене —
Земля братів негадано покличе,
Вогнями партизанськими війне,
Дихне пожежі димом ув обличчя,

Тоді в думках лечу туди я знов,
Аж рветься кілометрів павутиння,
І мукою стає мені любов,
Як калатання дзвонів
над Хатинню.

1972

БЕРЕЗОВИЙ ПРОСПЕКТ

Ти, чудесная Росіє!..

П. Тичина

О ні, не зів'яне поезія,
І сонця не вицвіте спектр,
Адже є у людства березовий
Оцей променистий проспект.

На мрамурі біло-срібlistому —
Листин смарагдовий огонь.
Вже тиждень ми їдемо в чистому,
Цілющому сяйві його.

Початок його — десь на Ладозі,
На Сході Далекім — кінець.
По ньому, неначе по райдузі,
Ми линею під стукіт сердець.

Либонь, кілометрів тут тисячі,
І кожен для нас дорогий.
Ці щогли на стежечці лисячій
І сиза озонність тайги.

Ці ниви розлогі — до обрію,
І гір позахмарний політ.
Ці люди, що вдачею доброю
Давно полонили весь світ.

Спливають години нелічені,
І ми не приховуєм сліз,
Неначе рентгеном, просвічені
Красою російських беріз.

Узяти б хоч краплю, хоч стілечки
Їх цноти, яси, чистоти!
Вони — мов негасні світильники,
Що в вічність планеті нести.

О ні, не зів'яне поезія,
І сонця не вицвіте спектр,
Адже є у людства березовий
Оцей променистий проспект!

1973

ЧЕРЕШНЯ

На Декаду, радісно-святешні,
Привезли ми саджанець черешні.

В Елісті, під серць лункі тамтами,
Посадили ми його з братами.

В парку дивувалися дерева:
— Що це за красунечка рожева?

Шепотіли сосонки: — Рум'яна!
Гомоніли клени: — Стрункостанна!

А дубок, розгіллений, крилатий,
Все питав-допитувавсь: — Як звати?

Зашарілась гостя нетутешня:
— Я із Мелітополя. Черешня.

Там, під запашним таврійським сонцем,
Ростемо під кожним ми віконцем.

А засяють ягоди іскристі —
Стоїмо, як юнки у намисті...

Тут усі дерева в дружбі-згоді
Попливли в веселім хороводі.

Чую я їх пісеньку донині:
— З новосіллям, донько України!

1973

ПІД ШУШЕНСЬКИМ

Страшенно любив ходити лісом взагалі.

(Н. Крупська про В. І. Леніна)

Пообіч шляху — сосен рівні шерехи.
Шишки — немов сережечки на вітті.
Ні шелесту, ні шепоту, ні шереху —
Сама лиш тиша, найчуткіша в світі.

Берези ні шу-шу — стоять колонами,
Листини непорушні, мов чеканка.
А навкруги — хоч зачерпни долонями —
Розлите ніжне, лагідне чекання.

Тут час, як скрізь, на пласі днів лінчується.
Цьому ж чеканню більше ніж піввіку:
Ось-ось хода знайома тут почується,
І скаже гай «добридень» чоловіку.

А чоловік (рушниця незаряджена,
На поясі — ягдташик попелястий)
Зупиниться, розкине руки радісно
І вигукне ледь-ледь гаркаво: — Здрастуй!

Це «здрастуй» і в століттях не заглушиться,
Не вичахне в зеленім стоголоссі.
Тс! Палець на вустах тримає Шушенське:
Воно чекає Ілліча і досі.

1974

НА ЄНІСЕЇ

Якщо хоча б на мить заплющиш очі
І вслухаєшся в неугавний гуд,
Здається, що Славутич то клекоче,
Що навкруги вирує Дніпробуд.

Лобаті скелі, прапорець над краном
І вибух, що всю землю кида в дрож...
Здається, що ось-ось над котлованом
Зів'ється дніпрельстанівське: «Дайош!»

Знайомо обвіва вологий вітер,
Де стала перемичка, мов редут.
Здається, десь тут мрійноокий Вінтер,
І Женя Романько, і Юхник тут.

Дніпро і Єнісей в єдинім хорі,
Один у пісні їхньої мотив:
Запалюються над Сибіром зорі
Від тих, що вже народ наш засвітив.

На всіх річках країни сонцебуди
Здіймають білі крила до небес.
Як пишуть у газетах, «далі буде» —
Ніколи не скінчиться Дніпрогес!

1974

УКРАЇНА НЕ ПІДВЕДЕ!

Там, де небо по горах ходить,
Не питаючи, навпрошки,
Де ведмідь, наче привид, бродить
І знічев'я гризе шишки,
Де лиш сокіл у високості
Та вітри кругойдучі де,
Прочитав я на скелі гострій:
«Україна не підведе!»

Земляки мої монтували
Тут плечисті опори ЛЕП¹,
Чи то шлях крізь тайги завали
Пробивали в хакаський степ,
А чи йдуть молоді дніпряни
Сонце викувати руде,
Тож і свідчать усім Саяни:
Україна не підведе!

То дарма, що вони безусі —
Мужність виспіє у труді.
Тут з Росії і з Білорусі
Теж романтики молоді.
Задерикуваті, веселі,
Але слово у них тверде.
Тож і вивели ген на скелі:
«Україна не підведе!»

¹ Л Е П — високовольтна лінія
електропередач.

Буде холодно, буде й жарко,
Поки тут, серед диких гір,
Греблі біло-рожева арка
Засіяє на весь Сибір.
Буде так, як на Дніпрогесі,—
Єнісей їм до ніг впаде.
Тож палає у піднебесі:
«Україна не підведе!»

Я б хотів, щоб по всій країні
Зустрічалися земляки,—
Де підкорюють хвилі пінні,
Де викохують колоски,
Де приборкують ріки грізні,
Підземелля штурмують де,
І щоб знала завжди Вітчизна:
Україна не підведе!

1974

ЗЕЛЕНЕ ПОЛУМ'Я

ЖАЙВОРОНОК

Напевно, в тому є потреба,
Щоб він, цей крихітний артист,
На тлі бузкового крайнеба
Щодня показував свій хист.

І, зачароване піснями,
В перзі рожевій, як в диму,
Хитає поле колосками,
Мов диригуючи йому.

А він, натхненний, знай співає,
Радіє — нива розцвілась.
Любить так поле неокрає
Він міг навчитись тільки в нас!

1950

* *
*

Уже тут зібрано врожай
До колосини, до зернини.
Стерня й стерня із краю
в край...
Сумні, здавалося б, картини.

Але не сумно, бо в полях
Ще снять солом'яні Карпати,
Токи лисніють, а на шлях
Раїни вийшли погуляти.

Але не сумно, бо живе
В душі ще пал труда,
тривоги
Й терпке пахіння польове
П'янить, як слава перемоги.

1952

* *

*

Чи це нам повідала мати,
Чи вимріяв я у думках,
Що батько любив нас тримати,
Усіх трьох синів, на руках.

А потім з кишені окрайця,
Жартуючи, він діставав.
Казав, що відняв його в зайця:
Ледь-ледь не утік він, мовляв.

Зі сміхом рівненько шматочок
Ділив поміж нас, трьох синів,—
Черствий той гостинець охоче
З нас кожен, як ласощі, їв.

Нехай в остюках була скиба,
Пісок хрускотів на зубах —
Від того небілого хліба
Росла наша сила в руках.

У нім запах поля вчувався,
Був присмак зелених отав...
А батько сидів, усміхався
Й про біль своїх ран забував.

1955

* *
*

Розливсь Дніпро... Немов на морі,
Не хвилі грають, а вали!
Гуртом берізки білокорі
Знічев'я в воду забрели

Та й зупинились біля клена,
Тремтять, назад шукають брід,
Бо, виявляється, студена
Вода у квітні, наче лід.

А поруч — дуб в Дніпро, у піну
Іде, розсунувши лозу,—
Йому і море по коліна,
Якщо берізки поблизу!

1956

* *
*

Спасибі, доле, що нам судила
У цьому краї пізнати світ.
Спасибі, нене, що ти навчила
Дзвінкої мови з дитинних літ.

Спасибі, рідні роздоли-ниви,
І вам, любисток і мак-видяк.
Я тим багатий, я тим щасливий,
Я тим пишаюсь, немов юнак,

Що ви є в мене! А ще є друзі,
Є місто, котрому я — мов син,
Є тремковіті тополі в лузі
І жито, сяюче від росин.

Є сиві кручі, що Дніпр голубить,
І є пісні. Та які ж пісні!
Хто їх полюбить, той не розлюбить
І не зречеться і на вогні.

Живи ж і квітни, мій краю отчий,
Де хліб — мов сонце, повітря — мед,
Де кожен другий — коваль чи зодчий,
Де кожен третій — в душі поет.

1960

* *
*

Був мій батько — коваль.
Був мій дядько — коваль.
Як захочуть, найскладнішу,
Було, викують деталь.

Аж співа молоток,
Приска іскри в куток.
І лопата, і трійчата,
І підкови будуть в строк!

Кожен знав їх в селі,
Йшли старі і малі.
Всіх вітали передзвоном
Цимбалісти-ковалі.

Був мій батько — коваль.
Був мій дядько — коваль.
Червонію, що не вмію
Жодну викувать деталь.

1960

* *
*

Сохне фартух на колодах,
Мамин фартух — як не знати!
Забива зненацька подих
Аромат любистку й м'яти.

На дровітні кіт куняє,
Кури воду п'ють із каски.
Хата двері відчиняє,
Мов запрошує: будь ласка!

Разом з нею кличуть в гості
Чисті шиби, сині лутки.
Тільки пес гарчить безхвостий:
Не впізнав. Такий забудько!

Чемодан на призьбі кину,
Що возив його по світу...
Покажи, Шарко, стежину,
Що веде в далеке літо!

1960

* *
*

Хліба запнулись мревом, як габою...
Шафрановим зробився їхній шовк.
Стоїть затишшя, наче після бою.
Нащо он жайвір — навіть він замовк.

А бій тут був. Посіви буря біла,
Кушпелила Дажбогові в лице.
Перед людьми й стихія відступила!
Тут кожен колос каже вам про це.

Ось він підняв зерно своє тужаве.
Лише поглянеш — сумніву нема:
Це він оздобив віщий герб держави,
Що на плечах історію трима.

Ще день чи два — і ріки зерен-крапель
Заллють токи, як повінь у маю...

Ти, спіле поле, схоже чимсь на прапор,
Червоний прапор, вицвілий в бою.

1960

* *
*

Давно складаю оди сталі я,
Та це не означає, ні,
Що біла трепетна конвалія
Чужа-чужісінька мені,

Що за садами, оболонями
Не ждуть мене хліба рясні
І сонце теплими долонями
Мене не пестить навесні.

Люблю, як сніг кінчає сходити,
І диха парою земля,
І влад кують на кузні одуди,
Немов глузують з коваля.

Я чую добре і на віддалі,
Як рута шепчеться в дворі,
Як юні півники на сідалі
Деруть горлянки на зорі.

Я не забув, по світу ходячи,
Як Берда хлюпа у корчах,
Як солов'ї — поетів родичі —
Над словом б'ються по ночах.

І що б мій недруг не подейкував,
Я ні від кого не таю,
Що не гудку, а соловейкові
Я перевагу віддаю.

Це те, що маю й вічно матиму,
В душі, як скарб, нестиму в даль...
За це мене не ревнуватиме
До тебе, земле, навіть сталь.

1961

* *
*

Замовк мотор комбайна за селом,
І стало тихо-тихо, як у вусі...
Вітряк прощально помахав крилом.
Кому? Я й сам сказати не беруся.

Можливо, серпню, що вже рушив пріч,
А може, грозам, теплим, ніби груди,
А мо', він просто сон струсив із пліч,
Бо свіжий хліб молоти людям буде?

Та вмить злиняв чомусь блакиті шовк,
І на душі так тоскно раптом стало,
Неначе не мотор в степу замовк,
А серце літа битись перестало...

1961

* * *

*

Ми з тобою по стежині
У степи ясні виходим...
Хай же жайворонок нині
Буде нам екскурсоводом!

Його пісенька крилата
Нас вести за обрій буде:
— Йдіть за мною, молодята,
Покажу я все і всюди!

Покажу, де з головою
В хліб пірнаю, наче в купіль,
Де жита стоять стіною —
Підпирають неба купол.

Покажу, де квітне гречка,
Де струмочок — мов сопілка,
Де хова своє гніздечко
Хитра-хитра перепілка,

Де вітрів усіх кварта,ра,
Де беруть початок весни...
Дяка жайворонку щира
За екскурсію чудесну!

1961

* *
*

Хвала природі — вдатній породіллі:
Який деньок сьогодні привела!
Немов бурштин, іскряться спілі-спілі
Черешні на околиці села.

Теплінь така стоїть, що ув артілі
З дахів пливе бурульками смола.
І світяться наскрізь берізки білі,
Неначе із слюди вони чи скла.

Вперед поглянеш — лан побрався
з даллю,
Поглянеш вгору — ніби не блакить,
А баня, вкрита синьою емаллю.

Скрізь повно дзвону. Думаеш в цю мить,
Що все на світі зроблене з кристалю
І все від сонця дотику дзвенить.

1962

* *
*

Я так хотів би відповідь знайти,
Чом жайворон лише тоді співає,
Коли, пірнувши в небо, з висоти
Він оглядає поле неокрає?

Чи, може, тісно пташці на землі,
А чи, коли співа (про землю, звісно),
Її саму угору на крилі
Все вище й вище піднімає пісня?

1963

* *

*

Леле, де це все взялося?
Хмари, гуки, блискавки!
День, як глечик, розколовся
На барвисті черепки.

Ніч ввірвалась по обіду
З громом, вихором, дощем.
Як тобі, каштане-діду,
Попід листяним плащем?

Розлилася прохолода,
Мов із диво-рукава.
Нежива й жива природа
Всі клітини обмива.

По землі в'юнки побігли
Навперейми, навпрошки.
Дощовиці в ночви встигли
Назбирати всі жінки.

А вже потім знову цілий
І червоний, як вогонь,
День з'явивсь —
помолоділий
І не склеений, либонь!

1964

* *
*

Нехай же всі про те почують,
Що розповів Дніпро мені!
Тепер я знаю, де ночують
Громи ревучі весняні.

Їм до смаку дніпрове лоно.
Там, де гуляють вдень соми,
Де сяють бакени червоно,
Сплять богатирським сном громи!

У головах — вали слухняні,
В ногах — перини берегів.
Над ними — запахи духмяні,
Що вітер носить із лугів.

Отут громів міцніють м'язи.
Отут їм сняться диво-сни.
А ви не бачили ні разу,
Як прокидаються вони?

Спочатку чути тільки шерех,
А потім гул, а потім грім —
І вже дрижить від хвилі берег,
І скаче блискавка на нім!

Тих блискавиць у літню пору
Шуга немало над Дніпром.
Звідсіль вони стартують вгору!
Дніпро їм — кращий космодром!

А відшумлять озонні зливи —
І торжествує все живе.
Й Дніпро, оновлений, щасливий,
Крізь арку райдуги пливе.

1964

ТРИНОГИ

Вони постаріли,
а стали чомусь іще вищі.
На них я і зараз
ще бачу, здається, матусю:
Вона, мов жарини,
збира пломеніючі вишні
І кидає в фартух,
і згадує батька у тузі.
Він сад цей садив
(«Хай синочкам розвагою буде»),
Триноги зробив
(бо він вірив, що виростуть вишні).
Уже його внуки
тут тишу настояну будять,
І служить їм сад цей,
і служать триноги колишні.
Над батьковим ліжком
схилилися трави у росах,
І півника гребінь ліловий
щолітечка в'яне.
У сивім садочку,
що вже тридцять літ плодоносить,
Я бачу триноги —
немов обеліск дерев'яний.

1964

* *
*

Бурульок дзвін чи ксилофон це?
Чи хто діткнувся до струни?
Це золоті куранти сонця
Б'ють час народження весни!

У кожную вулицю, завулок
Їх бій ранковий долина.
І вже душа гуде, як вулик,
І мрія парус напина.

Дзюркоче жально на дорозі
Студеність синьої зими.
І, зачудовані, на розі
Вже чуем запах безу ми.

І віра стука нам у груди,
Що завтра вибрунеться віть,
Що більше сивих зим не буде,
А буде лиш весна ясїть,

Що світ добра по вінця повен,
Що в морі сонця і тепла
Пливе Земля, немовби човен,
У царство щастя, а не зла.

1964

* *
*

Повірте: я його не видумав —
Він, мій Дніпро, живе в мені.
У ньому видимо-невидимо
Перлин поезії на дні.

Я відчуваю, як він вергає
Важучі лопаті у дум,
Вливає в мускули енергію,
У спрагли вени — синій струм.

Своїм Дніпром ущерть
наповнений,

Не йду — лечу у далеч гін.
То не біда, як раптом повинню
У травні розіллється він.

Я не боюся — я люблюся,
Коли він вийде з берегів.
Я за одне лише турбуюся —
Щоб мій Дніпро не обмілів.

Щоб не застоювавсь нітрішечки
І осокою не заріс,
Щоб горді лайнери —
не трісочки —
Він на собі до моря ніс,

Щоб у здоров'ї, в силі-дужості
Дніпра котилися вали
Й пороги старості, байдужості
Його спинити не могли!

1965

НАИЗЕМНІША З ПОЕТЕС

Народній поетесі Ф. А. Карпенко

Вечір з зорями на комірї по селу бреде замріяно,
А Хороше віч не склеплює: певно, где нових
чудес...

Де Ви, як Ви поживаєте, як ся маєте, Андріївно,
Найспівучіша колгоспниця, найземніша з поетес?

Хатні клопоти затримали чи, можливо, ще римуєте?
Час би вже і відпочити Вам: зазирає в вікна ніч.
Шістдесят рочечків, кажете? Знаю, трішечки
сумуєте,
Хоч на те і кругла дата ця, щоб котилась
швидше пріч.

Ще Вас надять рідні простори і стежки
духмяно-росяні,
І щодня у полі жайворон Вас у гості вигляда,
Бо те серце дружить з вічністю й непідвладне
навіть осені,
У яким живе поезія завше мудра й молода.

В ній криниць тримка морозяність, і свята
цнотливість яблуні,
І теплінь руки мозольної, і душі людської цвїть...
Вашим словом зачаровані, Вашим співом чистим
зваблені,
Ми Вас просимо, Андріївно, молодисто молодїть.

Вітер віку, хоч і дужий він, добрі мрії не остуджує,
Тільки жаль — роки покосами за плечима

Знаю, спершу соловейки Вас прийняли до себе
А вже потім Вас письменники в свою Спільку
полягли...
в студію,
прийняли.

Хай довіку ж Ваша нивонька буде радістю засіяна,
Хай натхнення Вас нев'януче у полон бере щодень!
...Ранок з зорями на комірі по селу бреде замріяно,
А Хороше віч не склеплює: жде від Вас нових
пісень.

1965

ДОБРИДЕНЬ, БЕРДО!

О к т а в и

1

Немов зелені, крихітні конверти,
Розклеїлись бруньки: либонь, пече...
Художники, а нум беріть мольберти
І пензлі піднімайте на плече:
Я поведу вас до красуні Берди.
Що кажете? Не бачили іще?
Не чули навіть? Це вже гірша справа,
Адже... На жаль, скінчилася октава.

2

Адже ця Берда — рибка голуба.
Її наш степ в долонечках, як диво,
Повз села, повз могили, повз хліба
Несе до моря, ніжно і дбайливо,
Та ще й усіх запитує: — Хіба
Не гарна Берда наша, не красива?
(Чи то Берда́, як запевня УРЕ,
Хоч наголос цей аж язик дере).

3

Художники до слів моїх байдужі.
Ет, кажуть, річка! Чи й не дивина!
І взагалі щось віриться не дуже:

Ми розумієм — Волга, Дон, Десна,
А Берда — чи хоч більша од калюжі?
Говориш, і на карті є вона?
Говориш, простяглась на кілометри?
Ось не мороч ти голову нам, Петре!

4

Ну й диваки! — поставлю вам на карб
(За прямоту даруйте чоловіку) —
Ні хисту вам не вистачить, ні фарб,
Щоб передати цю красу велику.
Її ми в серце беремо, як скарб,
Щоб в нім вона промінилась довіку
І навіть довше. Адже ця краса
Пізніше — в наших дітях — воскресла!

5

Отож нам усміхається мандрівка.
Я радий, що йдете, товариші.
Ба, навіть у пташини є домівка,
І пристань є у кожної душі.
Для мене це — моя Білоцерківка
І Берда, що сховалась в комиші.
Сховалась? Засоромилась? Даремно,
Виходь і привітайся з нами чемно.

6

Хліб-сіль підносить нам сама весна,
Під ноги — оксамиття простеляє.
Гей райдуго-веселочко ясна,
Дай заповлочи — ліпшої немає!

Дай, небо, з три сувої полотна,
Адже його у тебе вистачає.
Я хочу, мрію вишити на нім
Свій край в цвітінні п'янок-запашнім.

7

Добридень вам, лани широкополі
І невгамовний вітерець-гривун!
Степ — наче стіл. Лиш дві чи три тополі
Ї скирти соломи, схожі чимсь до дюн.
Тут сумнів вас охопить мимоволі
В тім, що планета кругла, мов кавун.
Зате тут кожен відчува щочасно,
Що білий світ задумано прекрасно.

8

Привіт вам, капловухі лопухи —
Мого дитинства найдорожчі шати!
(Стиляга тут потішиться: хи-хи,
Мовляв, знайшов поет про що писати!
Та й критик, що збира мої гріхи,
Підкреслить тут — «годиться для цитати»,
Я ж все одно вухатим лопухам,
І вербам, і ріці чолом віддам!)

9

Тополя щось лепече вітерцю,
Верба знічев'я аж на воду гнеться...
Хто виріс на Дніпрі, на річку цю
Лише скептично гляне й посміхнеться:

Мовляв, тут по коліна горобцю!
Мовляв, тут і комар не захлинеться!
Я промовчу, хоч нагадать не гріх:
Батьків не вибираємо своїх.

10

Хай над рікою — не буксирів крики,
І чайка не махає тут крилом,
Та я за Берду будь-яку велику
Віддам ріку — як мовиться, з уздром.
(Лиш хай вас не збиває з пантелику
Те, що живу я нині над Дніпром,
Бо це — Дніпро і, як сказать відверто,
Не конкурент для нього навіть Берда).

11

Верба крислата для русалок-муз,
Де вигнулася річка, мов підківка.
Бринить тополі лист. Хміль крутить вус:
Мовляв, росту — аж ген моя верхівка!..
Як я люблю тебе, зелений вуз.
Мій Лувр і Ермітаж — Білоцерківка!
Тут я одержав свій найперший гарт.
Тут мрій моїх наївно-смілих старт.

12

Сюди прийдімо, друзі, рано-рано,
Коли ще видно на траві сліди.
Десь соловей витьохкує піано,
Йде пара від студеної води.

Прошу: для Берди, донечко Оксано,
В своєму серці місце ти знайди.
Запам'ятай лазур оцю над нею —
Йй-бо, багатша будеш ти душею.

13

Ріка до моря проклада маршрут,
А берег смарагдово бризка соком.
Ось борщівник підносить парашут,
Петрів батіг примружив сине око,
Паслін з своїм намистом тут як тут,
На грядці — помідори повнощокі
І перець — вже червоний, як огонь,
Хоч в «Перець» на обкладинку його!

14

Як поетеси, в цім краю зозулі
Усе говорять в риму — лиш на «ку».
Тут довгі сливи, схожі чимсь на кулі,
Із віття прямо сиплються в ріку.
Тут ми іноді, вивалявшись в мулі,
Немов чорти, гасали по садку.
І лаяли батьки нас за безчинство
І — згадували про своє дитинство.

15

Ген на лозинку ластівка сіда.
Листки ув очерету — наче шарфи.
То по корінню жебонить вода
Чи ллються звуки лагідниці арфи?

Із-за кущів дівчатко вигляда,
А очі чорні, як в сусідки Марфи.
Можливо, це вже донечка її?
Довідайтесь, будь ласка, солов'ї!

16

Знайоме все: і трясогузок танець,
І дятел, що, немов ударник, б'є,
Й хлопчисько... На щоках його рум'янець,
Либонь, од спілих вишень виграє.
Стривай, стривай, та він же, цей поганець,
Дулівки баби Бухалки жує!
Хапайте халамидника за вухо!
(В цей мент я сам ледь не чкурнув
щодуху).

17

Зелену жабу бачу не одну —
Сидять поважно, наче бюрократки.
Піскарики, ви плавайте по дну,
Не бійтесь — я прийшов до вас
без хватки,
Уже я не стрибну у глибину.
Й не вдарю сторчака у мул із кладки.
Тут інша бешкетує дівтора
І лиш на нас цікаво позира.

18

Мороз вставляв гравюри у віконця —
І нас, малих, на річку знов тягло.
А Берда вся сріблилась проти сонця,
Й ми залюбки її гранили скло.

Бувало, що й купались в ополонці
(Хоч ще «моржів», здається, не було),
Та не хворіли. От хіба що нежить,
Але ж вона «по штату» нам належить.

19

Джерела понад берегом ріки!..
Ваш присмак не забудеться ніколи.
Ми в вас встромляли з огуду дудки
Й пили (так п'ють, наприклад,
пепсі-колу!),
І відчували силу хлопчаки,
Й дівчиська їх очима вже кололи..
То, мабуть, не вода — цілющий сік,
Що додавав снаги нам з року в рік.

20

А кольори! Червоні, білі, сині..
Воістину, це репінські мазки!
А гра відтінків, граціозність ліній!
А свіжість фарб, що пломенять віки!
Художники, ви бачили донині
Подібне щось — хоча б віддалеки?
Отож, пишіть. Лиш, принагідно скажем,
Не називайте цю красу пейзажем.

21

Розсипалися пензлі на траві,
Зіп'явся засмальцьований триножник..
О, тут природа й руки трудові —
Найліпший, наймаститіший художник!

Не швидко ще засне Білоцерківка,
Не швидко наша Берда задріма.
І солов'ї (натхнення виняткове!)
Співатимуть до ранку колискову.

25

О солов'ї! Замріяних гаїв
Капело голосиста, невтомима.
В моїй душі завжди звучить ваш спів,
На нього в мене спрага невтолима.
Я рідний край по трелях солов'їв
Знайду, либонь, з закритими очима.
Для мене їхня пісня голосна,
Здається, навіть в лютому луна!

26

Тут люди і звичайні й незвичайні,
І я до них любові не таю:
У пісні — щирі, в праці — одностайні,
Й хоробрі, як і прадіди, в бою.
Щоднини їхні очі добросяйні
У душу задивляються мою.
Мовляв, хоч ти й пішов служити музі,
Не забувай, що зріс на кукурудзі!

27

Ні, не забуду вас я, земляки,
Засмаглих, сонцеликих і урочих.
Я бачу, як до неба колоски
Здіймаються із ваших рук робочих,

І вже на них спускаються зірки
У п'ять кутів — як на шоломах отчих...
О так, коли б не ваш пахущий хліб,
Про космос ми і мріять не могли б!

28

Забути? Ні. Як віз, що втратив шкворінь,
Розсиплюсь я, забуду це лишень.
Я відчуваю: там, в степах, мій корінь
Між коренів дубів, тополь, вишень.
По ньому в груди йде мені прозорінь
І сік тече, цілющий, як женьшень.
А всохне корінь... Я гадаю, Бердо,
Як жить без нього, то вже ліпше вмерти.

29

Історія є в кожній ріці,
І ти між них не виняток, я знаю.
Хіба не тут десь русичів полки
Степами гнали половецьку зграю?
Пізніше — запорозькі козаки
Жили тут, повернувшись з-за Дунаю,
І часом їм, сумним від самоти,
Славутича нагадувала ти.

30

Біжить на гору, висиха на сонці
Дорога, перейшовши річку вблід...
Тут — кропива буяє у воронці,
Там, на вербі, ще видно кулі слід...

За тебе, Бердо, наші оборонці
На смерть стояли, забувать не слід.
Якраз про це нам каже знову й знову
Високий обеліск в селі Смирновім.

31

А ще згадай: на берегах твоїх
Дівчатка заплітали куці кіски,
Й дзвенів Поліни Осипенко сміх —
Меткого, неспокійного дівчиська.
Відбилась ти в очах її ясних,
Для неї ти була — немов колиска,
І, певно, й не помітила, коли
В дівчиська горді крила відросли!

32

Ти також не помітила, що в Полі
Був менший брат по імені Іван.
Тут виростав він на твоїм роздоллі,
А мріяв лиш про п'ятий океан...
Палали кляті «месершміти» долі,
Коли здіймався вгору Підтикан.
Він сам згорів з фашистом у двобою,
Щоб небо не горіло над тобою.

33

Ще хочу нагадати я тобі
(Чомусь живе це все в моїй уяві):
За вибалком на кам'янім горбі
Вітряк здіймає язик криваві —

Аж небеса затлілись, далєбі,
І вицвітають зорі у заграві.
Вже падаючи, покрутивсь вітряк,
Немов подав радянським воям знак...

34

Для багатьох ти, Бердо, ніби неня —
Для тих, чие дитинство тут сплигло.
Від тебе брали ми благословення,
Коли лишали батьківське село.
З твого русла черпали ми натхнення,
Щоб нам у ділі всякому везло.
Бо починається Вітчизна мила
Там, де нас мати в муках породила.

35

Історія? Її ми на плечах
Несем в будучину, забувши рани.
Поглянь-но, Бердо, вже на берегах
Не журавлі, а підймальні крани.
Машини мчать по степових шляхах,
Сизіють у хатах телеекрани.
Отож признайсь: ти мріяла віки
Про те, що принесли більшовики!

36

Звідсіль не торбу яблук чи горіхів,
Везу у серці повно вражень я.
Ніколи ж не прощай мені огріхів,
Але будь завше, Бердонько, моя

І знай, що де б не був я, де б не їхав,—
Як із гнізда до сонця ластів'я,
Тягнусь до тебе, під твої тополі,
Тремкі, високі й дорогі до болю.

37

Не встигну я вночі поставить крапку
Й заплющить очі — зразу ж од ріки
Летять у сні прудкі, окаті бабки,
І цвіркуни, і коники, й жуки,
А скромні, звичайнісінькі кульбабки,
Піднявши жовто-білі світлячки,
Так пломенять, що — визнати
я мушу —
За сотні кілометрів гріють душу.

38

— Навіщо оди річечці малій?
Я розумію — про Дніпро співати! —
З печаттю «філосопа» на чолі
Якийсь розумник може ще сказати.
О ні, на тілі матері землі
Ця Берда — ніби жилка синювата.
Яка б тонка ця жилка не була,
Вона — носій життєвого тепла!

39

Будь молода ти, річечко, й здорова!
Хай буде повноводим твій потік!
Хай над тобою гомонить діброва,
І птаство хай співає з року в рік!

Хай лагідна твоя, чарівна мова
Людському серцю чується повік.
В майбутть течі крізь верби і отави,
Проста і скромна, як оці октави.

1967

* *
*

Оповідь, либонь, вам кожна наша хата,
Як колись навстріч зірчаточолим воям
Вибігали із дворів українчата
І не знали, що подіяти з собою.

Прехудющі всі, замурзані, кудлаті,
А — сміялись! Бісенята, а не діти!
Дивина: у цьому пеклищі проклятім
Малюки не розучилися радіти.

Верещали, борюкалися завзято
І качались на калачиках од щастя.
— Наші! Наші! — їх палали оченята.
— Наші! Наші! — серденьята бились
часто.

А сорочечки в хлоп'ят із плащ-палатки,
А пілоточки — геть вицвілі, солдатські...
Кожен з них чекав живим додому татка,
Хоча горбилися скрізь могили братські.

І солдати, рудовусі ветерани,
Об яких зламали зуби смертні грози,
На часинку забували про всі рани
Й витирали рукавом сивущі сльози.

1968

КОЛОСОК

Хай краса його вельми скромна
І з соломи його бурнус —
На здоров'ячко, на добро нам
Він проміння мота на вус.

Із землі він (спасибі, ненько!)
Найдорожче сота — життя —
І гойдає його легенько
В люлі з золота, мов дитя.

Не про те, щоб зіп'ятись вище,
Лиш про зернятка мріє він,
Бо без них — що із нього вийде?
Все одно, що без думки вірш.

1969

* *
*

Мов груші медянисті, перестиглі,
Летять зірки на степове рядно.
Ще сонце десь маніжитья у тиглі,
Та вже коваль роздмухує горно.

Поковка маковіє полум'яно
І нібито шепоче-промовля:
— Я лемешем, косою, віссю стану,
Якщо потраплю в руки коваля.

А в нього руки — наче в Кожум'яки,
І очі — дуже пильні до краси.
Бере він шмат простої залізяки
І робить річ — хоч в Ермітаж неси.

Під вечір кузня стане, мов колиска:
Утома полонить її — гойда...
Поезіє, отут твоя прописка,
Де радісно людині од труда!

1969

КРАСА

*Директорові радгоспу
«Придонецький»,
що на Запоріжжі,
кавалерові трьох орденів
Трудового Червоного Прапора
А. І. Гончаренкові*

Ще не раз, либонь, мені наснитись
Осінений піснями красень день.
Нас частувала степова криниця,
В якій вода цілюща, мов женьшень.

Над головою — жайворонка голос,
Що нас надумав здивувать всерйоз...
Казали ви, що присмалило колос,
Що сад радгоспний прихопив мороз,

Що молодь часом важко розуміти,
Хоч люди подобрішали в сто крат...
А на плечі — не зразу я помітив —
У вас висів... так, фотоапарат.

Здається, сонце бризнуло з криниці,
Інакше все осяявши мені.
«Люблю на згадку зняти лан пшениці
Або ясну усмішку дітлашні».

Поглянули ви якось винувато —
Мовляв, ти хоч про це не напиши.
Мені ж той апарат сказав багато,
А саме — про поезію душі.

Я уявив, як, жвавий, невсипущий,
В поля йдете, збиваючи росу,
І, хоч турбот в директора тьма-тьмуща,
В усьому ви шукаєте красу.

Красу землі, доглянутої ревно,
Красу труда, що світить і в пітьмі.
Одного ви не знаєте, напевно,—
Того, які красиві ви самі.

1972

У СТЕПОВІЙ ЗАЛІ

Понад степом, пропахлим весною
І мрійливим од пісні дівчат,
День бринить золотою струною —
В унісон йому вірші звучать.

Ой акустика! Ліпша на світі!
Рими б'ють, наче молот о сталь.
В сто юпітерів сонце в zenіті
Опромінює неба кришталь.

Втім, цю залу описувать зайве.
Подивіться, які слухачі!
Йде від рук, від облич їхніх сяйво —
Те, що гріє поля і вночі.

Лягидь їхнього серця узявши,
Молодіють правічні лани.
Буде нива родючою завше,
Якщо будуть у неї вони.

З роду в рід — трударі, не чинуші.
Не соромлюсь казати їм «люблю»,
Падай, слово, в осончені душі,
Як зерно в розімлілу ріллю.

Пророста́й, наливайся щасливо
Й подаруй нам бентежну ту мить:
Коли колосом вибухне нива —
Хай у ній і наш вірш задзвенить!

1974

КВІТ СЕРЦЯ

* *

*

Карі очі, русі коси
Забуваються, а спів
У моїй душі і досі
Так дзвенить, як і дзвенів.

Хай дзвенить і рано й пізно,
Будить серце знов і знов.
Хай дзвенить, бо то не пісня,
А любов.

1952

* *
*

Хвалились хлопці в мить перепочинку,
Своїх дівчат малюючи яскраво,
Що в одного — вродлива, мов картинка,
Що в другого — ще краща, кучерява...

Ти вибачай, далека чорноброва,
Що я мовчав, коли вони старались:
Про тебе я не говорив ні слова,
Щоб часом і вони не закохались!

1953

* *
*

В селі йдемо шпарким, бадьорим кроком,
У кожного на грудях автомат,
Співаєм пісню, а краечком ока,
Признатись, поглядаєм на дівчат.

Ось із відром, розпліскуючи воду,
Пройшла дівчина, глянувши з-під вій.
Знайома чимсь її чудесна врода
І синя бинда у косі густій...

І кожен глянув по-геройськи браво,
І розцвіло у кожного чоло,
І повернулись голови направо,
Хоча на те команди й не було...

1953

* * .

*

Не дивуйтеся нітрішки,
Що в берізок молодих
Ціле літо чисті ніжки,
Білі-білі, наче сніг.

Це тому, що в хороводі,
Коли ми спимо усі,
По траві берізки ходять —
Миють ноги у росі!

1954

МАЛЮНОК

Круяться у вихорі сніжинки.
Розгулялась віхола-зима.
Йде по місту вулицею жінка
І за руку хлопчика трима.

Син із вітром борється завзято.
Все вперед крокує, поспіша,
В шубці запорошеній кудлатій
Дуже схожий чимсь на ведмежа.

Веселиться віхола шалена,
А хлоп'я турбується усе:
— Мамо, мамо, ти держись
за мене,
Бо тебе ще вітер понесе!

1954

* *
*

Любов — ніби вічний вогонь,
Що дітям ми в спадок
залишим,
В промінні кохання твого
Стаю я немов красивішим.

Від цього кохання і ти
Аж сяєш, на зіроньку схожа.
Я вірю: й до сонця дійти,
Як треба, воно допоможе.

Із ним навіть грім ніпочім.
У нім наша звага й здоров'я.
Навіки щасливий той дім,
В якому все зігріте любов'ю!

1961

* *
*

К.

О ні, не давай мені серце на схов —
Воно ж не п'ятак.
Я вірю в твою незрадливу любов,
Вірю і так.

Я знаю, для серця твого навесні
Ця хмільність гаїв.
Я знаю, для нього складає пісні
Сто солов'їв.

Для нього зірками, як маками степ,
Яскрять небеса.
Для нього любистку пахіття густе
Й травня яса.

Для нього, для чистого серця твого,
Всі ваби земні.
Чи ж можу я сам замінити його?
Звісно, що ні.

На волі ж твоя хай міцніє любов
І цнотно сія.
О ні, не давай мені серця на схов,
Ладо моя.

1961

ОЧІ МАТЕРІ

Вам, далєбі, доводилось чувати:
Дитину хтось по вулиці несе,
А люди кажуть: — Викапана мати!
Ті ж в неї очі, брови, ніс — усе!

— Як добре це! — тоді сказать я хочу.—
Це ж матерям дарунок до пуття
За їх любов, за їх тривожні ночі
І муки в час народження життя.

Нехай, зміцнівши й виріши, дитина
Своїх батьків продовжує політ,
Нехай очима матері святими
Вона зорить на наш прекрасний світ!

1962

ЛЮДИ З ДВОМА СЕРЦЯМИ

Є молоді, а є вже навіть сиві.
А очі в них такі ясні, красиві!

В дзвінкий деньок по вулиці квітчастій,
Мов боячись своє розхлопачь щастя,
Вони повільно, обережно ходять.

Їх перехожі поглядом проводять,
В яким повага і любов без тям
До цих людей — людей з двома серцями.

Чому з двома? Вам дивним це здається?
У них під серцем друге серце б'ється.

— Тук-тук, тук-тук,— мовляв, чекайте, люди,
Я незабаром теж до вас прибуду,

Щоб клекотіти гнівом чи любов'ю,
Щоб зігрівати світ своєю кров'ю,

Щоб битись влад із вашими серцями.

Цілую руки вам, майбутні мамі!

1962

НАРОДИЛАСЬ ДОНЬКА!..

Лише двома очима зроду
Дивився я на білий світ,
І на дівочу красну вроду,
І на каштанів теплий цвіт.
А так хотів би бачить все я
(Що здавна вимріяв, оснив):
Рясні сузір'я Єнісею,
Тугий прибій алтайських нив,
Паміру гори густо-сині
І білість ладозьких ночей...
Яке це щастя, що віднині
У мене четверо очей!

Я руки мав. Та для людини
Це дуже мало — дві руки, —
Щоб класти весело цеглини,
Голубить в полі колоски,
Щоб малюків ясных чукикать,
На весіллях у бубон бить
І окунів важких — по лікоть —
В Дніпрі дрімотному ловить.
А скільки мрій! Щоб їх здійснити,
Двох рук не вистачить-таки.
Як зразу стало легше жити:
Чотири маю я руки!

Я серце мав. Одне-одненьке.
Попробуй-но вмістити в нім
Пісні, які співала ньєнка,

І шемріт листу, й травня грім,
Вмістить не тільки болі віку,
А й все, що любе, весняне,—
Нема кінця йому і ліку,
А серце, братику, одне.
Воно повинне бити в груди —
Йдемо на свято чи на герць...
Який же я багатий, люди,—
Адже у мене двоє серць!

1963

* *
*

Вві сні солдати — не солдати,
А просто — теслі, ковалі...
Вві сні до них приходять мати,
Вві сні цілують їх дівчата,
Вві сні приносить запах м'яти
Вітрець із рідної землі.

Вві сні солдат будує хату,
Ступа на рссяну траву,
Чукика донечку кирпату,
Плекає сад, співа кантату...

І вічно сниться те солдату,
Що стереже він наяву.

1963

* *

*

Любімо тих, кого ми раз полюбимо,
Адже найщасливіший той, либонь,
Хто вік несе у серці — не розхлюпує —
Одну любов.

Не заздрім тим, хто сім разів одружувався,
Адже той найубогіший, либонь,
Хто проміняв на сім любовок-друзочок
Одну Любов.

1964

* *
*

В. Сосюрі

У цих словах така незвичність,
Аж кров холоде: «Вмер поет...»
Але ж поет — це син твій, вічність,
Сурмач твій, речник і повпред!

Поет — це правда, котрій любо
З ясними римами дружить.
Чи б'є мороз, чи лле, як з луба,—
Йй в чеснім слові завше жить.

Це — сповідь віку, одкровення
Людських галактик і світів.
Це — не минуцність, це — натхнення
На веслах дум і почуттів.

Поет — це пульс епохи, врода,
Йй цнотливість, чистота.
Огнем поезії природа
Йому кризь серце пророста.

Німа для інших і незрима,
Вона із уст його луна,
І огляда його очима
Свою довершеність вона.

На те й народжений, щоб жити
І не старітися сливе,
Поет живе у тлумі жита,
В калинній карості живе.

Він — іскра цвіту, сонця, раю,
Який безсмертний на землі...
Поети тільки ті вмирають,
Що не родились взагалі.

1965

* *
*

Дарма, співають в мене очі
Чи в них боління запеклось,
Але щодня, але щоночі
Назавше я втрачаю щось.

Світання усмішку дитячу,
Ціотливу синь коханих віч
Уже я завтра не побачу,
Уже це втрачене навік.

Ще милий погляд
заіскриться,
Ще ранок златно зацвіте,
Але ніщо не повториться:
Все буде те і вже не те.

Так в суеті, у щасті, в горі,
У балачках, у праці, в сні
Втрачаю я, як небо — зорі,
Чуття, і думи, і пісні.

Втрачаю все, усе втрачаю,
І над усе мені шкребе,
Що зовсім я не помічаю,
Як я втрачаю і себе.

1965

* *
*

Він вірші дегустує, як вино,
Прицмокує, облизується навіть.
В поезію залюблений він? О!
Якщо любов це, що ж тоді зненавидь?

Ні, вірші — не вино, а швидше кров —
Яриста, силодайна, незмертвіла,—
Щоб у людини був певнішим крок,
Щоб молодість не полишала тіла.

А надто — серця! Ода чи сонет —
Вони тепло розносять кожним словом.
Поет — це донор (якщо він п о е т),
Що кров дає і хворим, і здоровим.

Від неї аніякого пуття
Лише для нищих і пластмасолобих.
Для інших же дає вона життя,
Звеселює природний кровообіг.

Цю кров безлітно людськість береже,
Несе в собі, не тринькаючи всує.
Кров Пушкіна, Шевченка, Беранже
У венах новочасності пульсує.

1965

* *
*

Той березіль дріма в душі у кожного,
Як пролісок під снігом неспроснулий.
А час же мчить вперед, неначе колесо,
Котре униз із пагорба штовхнули.

Турботами щоденними, буденними,
Ачей, не потривожать зроду сон цей
Ні білий січень з хугами студеними,
Ні красний липень з опіками сонця.

Весна — лише вона його розкрилює.
Вона — жива вода, цілюще зілля.
А втім, весна також бува безсилою,
Якщо душа не має березіля.

1968

* *
*

Любов спалахує, наче полум'я,
Коли б'є грім у сухе гілля...
Кого — уранці, кого — ополудні,
Кого — й увечері опалля.

Але не бійся, не квапся зопалу
Дзвонить по номеру нуль-один.
Гори і віруй, що встанеш з попелу,
Як Фенікс, чистим і молодим!

1969

* *
*

М. Т. Рильському

А кажуть, що поети не вмирають...
Над лісом Голосієвим — печаль...
Гіллясті верби тишу підпирають,
І блідо неба світиться емаль.
І літери на аркуш не злітають,
М'яка рука не тре ясне чоло.
І з етажерки словники питають:
Це все було чи, може, й не було?
Та раптом — що це? «Яблука допіли»,—
Йдучи зі школи, хлопчик вимовля.
І враз — мов соловейки налетіли
І барвінково вибухла земля.
Усмішка сонця бризнула над краєм,
За ворітьми іржуть вітри весни.
Це правда, що поети не вмирають:
Із племені безсмертного вони!
Пшеничний колос пломінь зерен родить,
Дуб — жолудям наснагу віддає,
Душа ж поета в пісню переходить
І словом нержавіючим стає!

1970

* *
*

Ми закохані чи заковані?
Ми заковані чи закохані? —
Часом хмурі, немов роковані,
Підступають думки непрохані.

Ми від раночки і до раночки
Під високою під напругою.
Ми одною ногою в радощах,
Ми у смутку ногою другою.

Нероздільні ми, нерозлучні ми,
Та обоє украй не хочемо,
Щоб були ще у нас наручники —
Навіть хай вони позолочені.

Ми не зв'яжемо себе путами,
Ми не будемо сердець заховувать.
Для кохання свого не будемо
Замок з каменю вибудовувать.

Хай, незборкане, неспеленане,
В круговерті людської повіді
Вироста воно гінко-зелено
І від променів, і від поглядів.

1972

* *
*

Спливають хвилі, мляві і моторні,
До давності, як ріки — до Дніпра.
А світ на позолоченій валторні,
Яку ми сонцем величаєм, гра.

Минущі ми? Чи ж він у тому винен?
Він щедрий, доброчинний, а тому
За кожна нам даровану хвилину
Подякуймо, подякуймо йому.

Подякуймо за те, що мали неню,
Що бачили очей коханих цвіт,
Що правді ми служили і натхненню,—
За те, що ми приходили в цей світ.

1973

ГУМОР
І САТИРА

ПРОТИ ШЕРСТІ

ВЖИВ ЗАХОДІВ...

Учора нагадали голові,
Що час би кукурудзу прополоти,
Бо вже її не видно у траві,
Бо вже вовки там виють
між осоту!

І голова не мудрував багато,
Негайно бригадирові звелів:
— Давайте кукурудзу рятувати:
Усіх мисливців киньте на... вовків!

1953

ПУСТОДЗВІН

Жив та був начальник Дзвін.
Був великий майстер він
Крикнуть, гримнути, полаять,
Пропісочити, продраять,
Роздраконить, розкромсати
Ще й догану записати!

От, було, він скличе збори,
Встане грізний, злий, суворий,
Весь надметься, як не репне,
Кулаком по столу гепне,

І давай кричати, лаять,
І пісочити, і драять,
І драконити, й кромсати,
Ще й доганами лякати!

То чому ж і досі в Дзвона
Кепські справи у районі?
Збори скликавши чин чином,
Ми спитали: «В чім причина?»

І не гримали, не лаяли,
Не пісочили, не драяли,
Не драконили-кромсали,—
Дзвона з крісла попрохали.

Бо, як бачте, невеличку
Забував той Дзвін «дрібничку»:
Вчити, радить, помагать,
Д у м а т ь,
перше ніж кричать!

1954

У НЕДІЛЮ
З минулого

Одного разу в церкву Гриць прибіг.
Поставивши угоднику дві свічки,
Пита в попа:

— Чи, батюшко, не гріх
В неділю витягати скотину з річки?

— Гріх, ще й великий! — піп відповіда.—
А що таке там трапилось, сину?

— Та із козою вашою біда,—
Говорить Гриць,— упала в річку й гине.

— Моя коза?! — аж побілів тут піп.—
Моя коза?! — кричить і паки грізно.—
Чого ж стоїш, бодай би ти осліп?
Біжи козу рятуй, поки не пізно!

1960

«НЕМА ДУРНИХ»

Такі між нами ще живуть.
У них, либонь, холодна кров.
Вони нічого не дають,
А цуплять так, що будь здоров!
Всіх міряють на свій аршин
(А він же дуже куций в них).
І в них на все одвіт один:
— Нема дурних! Нема дурних!

Всі на неділеньки вийшли ми —
І кожен уявити рад,
Як скоро юними крильми
Тут зашумить зелений сад.
Ці ж, дома сидячи, бурчать:
— У нас не десять вихідних,
Щоб безкоштовно працювати! —
І додають: — Нема дурних!

Хтось без команди, без розмов —
В ім'я прийдешньої мети —
В відсталу ланку перейшов,
Щоб друзям теж допомогти.
А ці вже шепчуться: — Ні, ні!
Брехня! Ми знаємо таких!
Він дві одержує платні! —
І додають: — Нема дурних!

Хтось гроші в поїзді знайшов
І повернув — не взяв собі,

А хтось для хворого дав кров,
І смерть здалась у боротьбі.
Хтось віддає під ясла дім,
А ці вже плещуть скрізь про них:
— Примусили! Де ж дітись їм! —
І додають: — Нема дурних!

Такі шанують лиш себе
І власну нору люблять — страх.
— Від себе курка лиш гребе! —
Щодня в них чути на устах.
У них всього по горло єсть,
Лиш честь собака вкрав у них.
— Навіщо нам,— говорять,— честь?
Нам гроші дай! Нема дурних!

Не буду тратить зайвих слів:
Таких не слово кида в дрож.
Та ось один із цих людців
За руку пійманий. І що ж?
Тепер в краю, де холод, сніг,
Пиляє ліс і сльози лле:
— Я думав, що нема дурних,
Але дурні, виходить, є!

ПРО КВАРТИРНІ ЗАКОВИКИ

Як хороше, друзі, признаюся щиро,
В новому будинку одержать квартиру.

Шумує шампанське, гримить новосілля.
(А де новосілля, там, звісно, й весілля!)

Здається, ось-ось, підморгнувши сусіду,
Сам дім стоквартирний навприсядки піде!

Проте він стоїть, як і личить будинку,
А ми не спиняємось ні на хвилинку —

Від танців, як кажуть, тріщать черевики,
І все було б добре, та є — заковики.

Про ті заковики (не легше від цього)
Я з власного досвіду знаю гіркого.

Про них коротенько і вам розповім,
Але напочатку ми зайдемо в дім.

Будь ласка, не хряпайте, що за манери?
Розспляться двері — вони із фанери.

Розсохлися, бачте, вузькими стали --
В щілини кладе листоноша журнали.

Заходьте в кімнату й не бійтесь нічого:
Давно, ніби кладка, в нас гнеться підлога,

Але ще ніхто не скалічивсь, не вбився,
Один тільки кіт наш світ за очі змився.

Йї не дивно: підлогою пройде вусатий,
А дошки скриплять — хоч тікайте із хати!

На вікнах і дверях висять шпінгалети,
Напевне, для меблі вони, ці предмети,

Бо жоден із них до гнізда не дістане.
Невже їх сліпий приліпив, громадяни?

А гляньте, які кострубаті ці рами!
Поранитесь. Краще не братись руками.

На двері балконні аж страшно дивиться —
Мов з дерева в лісі, тече з них живиця.

Клейка і густа — не відмиєш на ручках.
Ми мух нею ловимо. Славна липучка!

Стіна. Чом, питаєте, стільки дірок?
Це, кажуть, з'явивсь якийсь дивний
грибок.

Йї стіна, колись біла, тепер порябіла —
Немов її віспа проклята побила.

Квартирку відкрити — то ціла подія:
Не кожен її зачинити зуміє.

Потрібна сокира. Без неї, йї-богу,
У нас, як то мовиться, ні до порогу!

Із труб друге літо іржа витіка,
А ванна до того куценька й вузька,

Що змушена теща (врахуй габарити!)
За вісім кварталів у баню ходити.

Я знаю, бо дуже тоненька в нас стінка,
Сусіду, що справа, частенько б'є жінка.

А в лівого виріс синок-лобуряка:
Від нього родитель не раз уже плакав.

Сусіди над нами — артисти (їх двійко):
Щоночі у них репетиція бійки.

Внизу ж музиканти, напевне, живуть:
Щодня, як не луснуть, у труби ревуть.

Приймач не включаєм, бо, дітися ніде,
Ми слухаєм те, що включають сусіди.

Якщо ж коли в свято хто з них
хороводить —
У нас усі лампочки ходором ходять,

Стрибають тарілки, підскакують ложки,
А ми будівельників згадуєм трошки.

Не згадуєм — хочеться криком кричати!
Адже тут на всім бракоробства печать.

Будує в нас дехто — це ж ясно й малечі —
І косо, і криво, й не живо, до речі!

Таких будівельників хочу спитати:
Невже розучилися ви будувати?

Красиво і зручно, щоб зроду повік
Не відали люди оцих заковик,

Щоб кожен вас згадував тільки добром?
Питання це, друзі, я ставлю ребром!

1961

ДАРЕМНІ СТРАХИ

Англійські «святі отці» видали
нову редакцію катехізиса,
з якого вилучені слова «диявол»,
«сатана» та ін.

(З газет)

Отож минув страшний церковний
кризис!

Святі отці утерли з лоба піт.
Вони новий, сучасний катехізис —
Без чортівщини! — випустили в світ.

Даремні страхи! — я сказати мушу.—
А ви, отці, послухайте мене:
Раз продали ви доларові душу,
На неї чорт навряд чи зазіхне!

1961

ХРИСТОС-АМЕРИКАНЕЦЬ

Американська релігійна секта
мормонів твердить,
що Ісус Христос був...
американцем.

(З газет)

Не тільки був, він і сьогодні є!
У нього в голосі господні нотки.
Це він сигару смокче, й віскі п'є,
І долари перебира, як чотки.

Еге ж, американцем був Ісус
І залишивсь американцем нині.
Він у сенаті возсіда як туз,
Він мов скажений носиться в машині.

А як розбагатів тепер Христос!
Не полічити, скільки душ у нього,
Бо він не тільки бог, він важний бос,
Він мільйонер, а це повище бога!

Це перед ним єпископ, як лакей,
Згинається, чекаючи дарунку,
А він говорить з присвистом «о'кей!»
І — руку простяга для поцілунку.

1961

НА ЗАХИСТ ДУШІ

Єпископ Генуї кардинал
Джузеппе Сітрі в посланні
віруючим засудив посіння
жінками вузьких штанів,
оскільки останні
«змінюють жіночу душу».

(З газет)

— Який кошмар! Який скандал!
За це їх слід провчити! —
Хапає ручку кардинал,
Папір і — ну строчити.

І ось народ чита рядки
Намісника святого
Про те, що деякі жінки
Забули зовсім бога.

А головне — душі вони
Не бережуть своєї:
Тісні, вузесенькі штани
Натягують на неї.

Нестерпно муляють рубці
І гудзики трикляті:
Як душу змінюють оці
Нікчемні штаненята!

Як мучать душечку вони
І не дають їй жити!
...То, може, отче, не штани,
А рясу їй пошити?

1962

СПРАВДИЛАСЬ ПРИКМЕТА

З минулого

Піп перейшов дорогу —
буде невдача.

(Народна прикмета)

Спіткало лихо скарбника:
Церковні гроші загубив.
Піп бідолазі допіка:
— Диявол, мабуть, спокусив?

А той у відповідь: — Прости,
Сам наламав ти, отче, дров:
Нащо сьогодні вранці ти
Мені дорогу перейшов?

1962

ДЕ БУВ?

Єпіскоп Морріс (Уельс) дозволив
продавати в неділю алкоголь,
сказавши: «Це теж дар божий,
і біблія нічого не каже
про невживання його».

(З газет)

Тепер повсюди є його портрети —
Зайдіть у забігайлівку чи бар:
Не в кожного, бач, вистачить кебети
Сказати, що сивуха — божий дар.

Звичайно, дар! Не помиливсь єпіскоп,
Коли сказав своїм «овечкам» так.
Бог дарував і самогон, і віскі,
Шампанське, і горілку, і коньяк.

Бог дарував усе це. (Тож не диво,
Що ще Адам був п'яний, наче квач).
Він дарував вино, і квас, і пиво,
Лікер, коктейль, і брагу, й спотикач.

Він дарував і сіль, і хліб, і мило.
(Хто в торбу брав, хто — в полу, хто —
в рукав).

Але... де ж вас, єпісCOPE, носило,
Коли він людям розум роздавав?

1963

КОЛИ РУКИ ЗАЙНЯТІ

Хтось побував вночі в коморі
Й поцупив м'ясо — півбика.
Тим часом сторож дід Григорій
Давав на ганку хропака.

На другий день всі кажуть діду:
— Якщо не спав ти й не оглух,
Чом не стріляв, не йшов по сліду,
Чом не затримав ти злодюг?

А дід: — Затримать? Чим? Зубами?
Обидві ж зайняті руки:
В одній — ружжо з двома стволами,
А в другій — люлька й сірники!

1963

ЯК СМЕРТЬ ТРОХИ ДУБА НЕ ВРІЗАЛА

— Як!? Люди досі терплять Бюрократа? —
Гукнула Смерть, стискаючи кісся.—
Ну, Бюрократ, тримайсь! Прийшла розплата!
Пиши пропав! Твоя, брат, пісня — вся!

Причепурилась, щоки підмастила,
Нарихтувала добре інструмент.
«Ет, не таких,— подумала,— косила!
Цього ж я укладу в один момент!»

У понеділок рушила в контору,
Де діяв цей запеклий Бюрократ.
Відвідувачку вгледівши сувору,
Від страху затремтів весь апарат.

Лиш секретарка пісеньку мугика —
На каблучках високих круть та верть.
— Ви хто така? — питає і хихика.
— Як хто? Його я персональна смерть!

А Бюрократ? Це стріляна вже птаха:
Сидить у кабінеті й нітелень —
Чита «Футбол». Що вдіє Костомаха,
Якщо у нього неприймальний день!..

І знов прийшла.
— Не набридай, небого,—
Говорить секретарка, люта вкрай,—
Поїхав в управління — до с а м о г о.
Чекати — марна річ. Отож, гуд бай!

Отак щодня яка-небудь причина —
То не прийма, то в нього — бюлетень...
Аж ось — щаслива випала година:
Прийшла, а тут — якраз приймальний день.

«Ну, я ж йому!» — І аж кипить від злості.
Уже хотіла гулькнуть в кабінет,
А їй: — Куди?! Ви, бабо, двісті шоста!
Тут черга. Тож не лізьте наперед!..

Стара товклася з місяць у конторі
Й ні з чим додому кожен раз брела,
Нарешті так захворіла із горя,
Що ледь сама вже дуба не дала.

Лежить і нині, стогне: — Тільки б встати —
Я б миттю поквиталася із ним!..

Ні, друзі, смерть не вхопить бюрократа.
За нього треба братись нам самим!

1965

АВТОГРАФ

Тричі Гнат ходив до кума в гості,
Та ні разу вдома не застав.
Потім взяв він крейду і — від злості —
«Дурень» на одвірку написав.

Через день він кума зустрічає.
— Я учора був, та невпопад.
— Знаю, знаю, — кум відповідає.
— Звідки знаєш? — здивувався Гнат.

— Ще б не знати! — кум знизав плечима. —
Адже ти, коли у мене був,
Залишив на згадку над дверима
Свій автограф. Бачиш, не забув!

1965

ЗА ЩО КУПИВ...

Гай-гай, цей екземпляр ще живе.
То тут, то там його я впізнаю.
Він в ухо — шу-шу-шу і додає:
— За що купив, за те і продаю.

Для кожного у нього новина:
— Чи чули? Скоро Гнат з роботи — ф'ю!
А Гриця з дому вигнала жона!
За що купив, за те і продаю.

Весь час він губи дудкою трима:
— Дмитро вже у могили на краю.
А Жорі усміхається тюрма!
За що купив, за те і продаю.

І в кожного він виявить гріхи:
— Оверко пропива платню своєю.
А Гліб із секретаркою — хи-хи!
За що купив, за те і продаю.

Так день і ніч сичить вің, мов змія,
І люди все прощають шептію,
Хто дорікне — він в крик: — Та я — не я!
За що купив, за те і продаю.

Нерідко з приймача він вісті ссе
Про те, як розкошують там, в «раю»,
А потім: — В них і те, у них і се!
За що купив, за те і продаю.

Цей тип як не брехне, то й не дихне,
Хоч присяга: — За правду я стою!
Чому ж усі ненавидять мене?
За що купив, за те і продаю.

Всім, хто байки ці слухає, скажу:
— Як плетуна впустили ви в сім'ю?
Женіть цього наклепника й ханжу!
(За що купив, за те і продаю...)

1965

ЕНЕЙ У ПЕКЛІ

Тепер Еней убрався в пекло...

І. Когляревський

Тепер Еней убрався в пекло,
Прийшов зовсім на інший світ:
Здається, тут навіки смеркло
Чи сонцю прикрутили гніт.
Тут лиш туман, що зветься «смогом»
(Од нього очі лізуть рогом),
Та дим, та чад з усіх усюд.
Еней дивився-розглядався,
І торопів, і дивувався,
Що ще не потруївся люд.

Гули довкола магазини,
І бігли — що за чортівня! —
Все лімузини, лімузини
І навіть жодного коня.
Та що коня! Візьми ослиська —
Йй того неначе лизень злизькав.
Втім, не забули тут його:
Ослиська панство сподобало
І на гербі намалювало
Як символ розуму свого.

Гай-гай, тут трудовому люду
Ще гірш, ніж в пеклі в сатани.
Тут віддають того до суду,
Хто хоче миру, не війни.

Хто ж підніма ножа й сокиру,
Того беруть у... «корпус миру».
І взагалі, це світ такий,
Що тут порядки підходящі:
В трущобах туляться трудящі,
А в пана — й нужник золотий.

Тут скрізь священний жовтий колір,
А всякий інший — другий сорт.
Тут бог — його пресвітлість Долар,
І він же, очевидно, чорт.
І заради нього, зрозуміло,
Тут продають і душу й тіло
(А бог всевишній — ні мур-мур).
Тут на вустах і рано й пізно
Одне лиш слово — «бізнес», «бізнес»,
Що означа: дери сім шкур!

Тут демократія у моді,
Вірніше — скрізь про неї крик,
Адже насправді — сміх, та й годі —
Од неї вже зостався пшик.
Бо як не галасуй запекло,
Та пекло, братику, є пекло,
Як демократ не демократь,
Одне ти можеш вибирати:
Із двох панів — товстих, пикатих —
Свій голос одному віддать.

А то пани такі хороші,
Що їх шанують, як чуму:
Все цуплять із народу гроші,
Аби не муляли йому.
Про нього дбають, наче татки,
Та вимагають все податки,

А тих податків тьмуца-тьма:
Місцеві, штатні, федеральні,
Прості, загальні, генеральні
І ще чортзна-яких нема!

Один тут хвастав-вихвалявся,
Що має добрий гаманець.
А другий пузом вихилявся
І прорікав худим кінець.
А третій кликав у дорогу
Комусь подати «допомогу».
Про поміч їхню хто ж не зна?
Адже від тої «допомоги»
Рівненько витягнула ноги
Уже держава не одна.

А ще були тут войовничі,
В яких, либонь, свербів кулак.
— Скорить той світ! — лунали кличі.
Не витерпів Еней-козак.
В повітрі блиснула дамаська.
— Ану, ходи сюди, будь ласка!
Ти воювать зібрався? Стоп!
Ти цілий світ загарбать хочеш?
Та скажеш «гоп!», як перескочиш!
(Як буде чим казати «гоп!»).

Тут на Енея налетіли
Пани, неначе коршаки.
Заверещали, заревіли:
— Це він, агент! Рука Руки! —
Але Еней не з боязливих,
Крутнувся, мов Рябко у сливах,
Креснув шаблюкою: — Агов!
Як справи, бусурманські душі?
Пани попадали, як груші,
А він спокійно геть пішов.

Він не в таких бував бувальцях
І, як то кажуть, не заслаб.
Пройшов тихесенько на пальцях
І зазирнув у клуб, чи клуб.
А там — юрба, і кожен — в милі,
І кожен дригавсь, як на шилі,
Балушив очі, наче мрець,
Гасав, стрибав, звивався гадам,
Та ще й вихав, даруйте, задом...
Еней аж плюнув: — Хай вам грець!

Заглянув він у інші зали,
А там якісь чудні дівки
Спочатку плаття одягали,
А потім тее... навпаки.
Еней страшенно здивувався,
Адже в житті він роздягався
Не раз, не два, а сотні раз,
Однак наївний був троянець:
Не знав, не відав, що це танець —
Не то стриптиз, не то стриб-в-таз.

А ще були дзеркальні зали,
Де, наче свині у багні,
Русалки в калюжках лежали
У пишнім Євинім вбранні...
Еней побачив тії «клуби» —
І заболіли в нього зуби.
Мерщій до лікаря побіг.
А той не дивиться до рота:
— На бочку — гроші! Що? Голота?
То хай тебе лікує біг.

Еней не знав, що споконвіку
У пеклі лиш лікують тих,
У кого грошиків без ліку,

А бідних... Ні, нема дурних.
Для бідних тут одні «пілюлі»:
— Гуд бай! — Або ще краще: — Дулі!
Тому, чи свято, а чи піст,
Тут знають і дорослі й діти:
Вмирай, але не смій хворіти,
Якщо ти не капіталіст.

Опісля буйного стриптиза
І лицезріння панських пик
Сумний, похмурий син Анхіза
Пішов послухати музик.
І що ж? Він витребеньки слуха,
А серце терпне, пухнуть вуха,
І він не втямить: що це, сказ?
Пищать, нявчать, свистять, гогочуть,
Вищать, гарчать, іржуть, сокочуть
І називають все це — джаз.

Відтак на виставку художню
Забрів і, думать що,— не знав:
Здавалось, там картину кожду
Чорт копитом наквацював.
Ще більш Анхізового сина
Модерна вразила картина,
Що йменувалася «Екстаз»:
У рамі — цвяхи, шляпка пані,
Скелет, авто, шкарпетки драні
І, вибачайте, унітаз.

Заглянув наш Еней у книжку —
І з жаху лоб перехрестив:
Один там брав собачу кишку
На ковбасу — й о'кейно жив;
А другий бізнес мав на тому,
Що, бачте, важив щось із тонну;

А третій тим здобув пошану,
Що мав гарем, неначе шах;
Четвертий — тим, що мав кохану
Макаку-мавпу... Просто жаж!

На телевизор лиш хвилину
Дививсь Еней — там вчений-кат
Гундосив, як убить людину
(Є способів сто п'ятдесят).
В цей час три боси дужотілі
Ілюстрували все на ділі...
Текли і кров, і жовч, і піт
З екрана синього потоком.
І називалось це уроком.
А що ж тут дивного? Той світ!

Ще в пеклі з вечора до рання,
А зрання — доки прийде ніч
Тривали всюди й скрізь змагання.
Які? Про це якраз і річ:
Хто більше проковтне лимонів?
Хто швидше з'їсть пуд макаронів?
Хто перший розлама рояль?
Хто дужче покалічить мову?
Хто кулаком уб'є корову?
Чи розгризе зубами сталь?

Турніри там були прекрасні,
Такі, що й розказати гріх,—
Хто довше проживе без лазні,
Хто лобом розіб'є горіх,
Хто голий всидить на морозі,
У кого більше шерсті в носі
Чи найповільніше авто;
Хто там товстіший, хто худіший,
Хто красивіший, хто дурніший,
Рудіший хто й бридкіший хто.

Ще полюбляли там розваги,
Які й не снилися чортам.
Лигать смолу? Ковтати шпаги?
Це примітив — вважають там.
Там дайте витівки непрості —
Такі, щоб аж тріщали кості.
Той балансує на струні,
Той ближнього руба-лінчує,
Той на стовпі, як сич, ночує
Чи ще дотепніше — в труні.

Почув Еней там рідну мову
І з несподіванки заляк:
Онучу жовто-лазурову
Ніс на тризубі сер-земляк.
На ньому був шолом німецький,
Мундир англійський, меч
турецький.

— Куди це ти? — спитав Еней.
А той зненацька як закука:
— Це — пропаганда! Згинь,
марюка!
Ку-ку! — І щез він сам з очей.

Там вельми негрів шанували
За те, що чорні, бач, вони:
Роботи часто не давали
(Чим безробітні не пани?),
Їм не давали вволю їсти,
Їх не пускали жити в місті —
Мовляв, на лоні хай живуть,
Їм всюди й завше переваги.
Наприклад, білий випив браги,
А в результаті — негра б'ють.

Еней уявлення не мав би,
Коли б не був на світі тім,

Що негри — це звичайні мавпи,
Принаймні панство певне в цім.
Вони — не люди в повній мірі
Уже тому, що чорношкірі.
Їх там бояться, як чуми.
Хай негри трудяться до поту —
Їм менше платять за роботу,
Хоч більше літ дають тюрми.

Оце свобода так свобода!
Нема їй меж — у цьому сіль.
Вбивати президентів — мода.
Убивць виправдувати — стиль.
Там хочеш — бий-смали з-за рогу,
Виходь з кастетом на дорогу,
Підпалюй, ріжся врукопаш,
Топись, отруюйся, кусайся,
Қазися, вішайся, стріляйся,
Рубайсь — то й видадуть палаш.

Ще запевняю вас, читачу:
Тому, хто має в портмоне
Мільйон та ще мільярд в придачу,
Це пекло зовсім не страшне.
Якщо він гангстер, чи сенатор,
Чи казнокрад, чи провокатор,
Чи гвалтівник, чи жрець-шахрай,
Бандит, пройдисвіт, кат-убивця,
Хабарник, злодій, кровопивця, —
Йому не пекло там, а рай!

...Еней вщипнув себе щосили —
Еге, виходить, це не сон.
Поки чорти не розкусили
І не взяли його в полон,
Він має швидше утікати
До краю отчого, до хати.

Йому набридли зорі блеклі,
Ввижався рідних вишень цвіт...
Еней гадав, що він у пеклі,
А то був райський «вільний світ»!

1969

КОЗЛОМАНІЯ

Той квапиться в театр, а той — в кіно,
Той — в інститут, а той — в бібліотеку.
Кирило ж тільки знає доміно —
Залізний столик у підвалі ЖЕКу.

Весна чи літо, осінь чи зима,
Цвітуть сади чи сіє сніг лапатай, —
Для цього козломана все дарма:
Об стіл щосили «кісточками» гатить.

— Два — три! — Горох!
— Три — п'ять! — і знов — бабах! —
Немов у кузні, сиплються удари.
Аж у гравців синіє ув очах
І стеляться довкола диму хмари.

За «кісточками» і минув весь вік.
Літа спливли, неначе у тумані.
А що було б, коли б цей чоловік
Грав не в «козла», а, скажем, на баяні,

Той час, що він програв у доміно,
На музику, на навчання потратив?
Вже був би музикантом він давно
І, далєбі, одним з лауреатів!

А що було б, коли б увесь цей час
Садив він і вирощував дерева?
Напевно, був би нині сад у нас
Розкішніший за той, що мала Єва.

А що було б, коли б книжки до рук
Кирило брав, «ковтав» їх том за томом?
Вже був, напевне б, доктором наук
Чи, може, й академіком відомим!

...Той квапиться в театр, а той — в кіно,
Той — в інститут, а той — в бібліотеку.
Кирило ж тільки знає доміно —
Залізний столик у підвалі ЖЕКу.

1971

НАВІЩО ХОДИТИ?

Казала матуся Миші,
Що вперше ішов до школи:
— З усіх ти найрозумніший —
Не забувай ніколи.

Ти краще за всіх читаєш
І краще всіх пишеш, сину.
А як ти у нас співаєш!
Як граєш на піаніну!

Хлопчина послухав неню
Та ранець — бубух додолу:
— Якщо я такий учений,
Навіщо ходити в школу?

1971

КРАЙНИЙ ЗАХІД

До свого экс-чоловіка
Шкрябає дружина:
«Це твоя колишня — Віка.
Ти забув про сина?»

Як не будеш ти платити
Вчасно аліменти,
Знов вернусь до тебе жити.
Проклянеш той день ти!»

1971

СЕКРЕТ ВВІЧЛИВОСТІ

— Бач,— Омелько розмовля з Мироном,—
Виховать вдалось нам Хомича:
Хто не прийде — він низьким поклоном
(До землі самої!) зустріча.

А Мирон на ці слова сміється:
— Поспішати з висновком не слід:
Як же він, сердега, не зігнеться,
Як його скрутив... радикуліт!

1971

ОБ'ЯВА

Ж а р т

«Продається хата і свиня.
Попід цинком, мужеського роду.
Зовні обличкована вона,
Тиха, смирна і не лізе в шкоду.

Призьба є, підлога — дощана,
Вже не менш як на два пальці сала.
Видно город з одного вікна,
Тільки рило Жучка покусала.

Весь причілок прикраша різьба,
Любить кукурудзу і помії.
Дах — червоний, а з боків — ряба,
З димарем і дзвоником на шії.

Обіч хати — кухня і садок.
Є плита і квітнуть вишні в маї.
Трохи далі — чайна і ставок,
Є коньяк, а жаб давно немає.

Подивиться можна в кінці дня.
Не лякайтесь, що висока плата,
Бо зате ж з верандою свиня
І з кільцем залізним в писку хата».

1971

КУМОВЕ КАТАННЯ

З базару, з міста якомсь віз Пахом
На мотоциклі кумоньку Параску.
Сам возсідав поважно за кермом,
Її ж, як панну, посадив в коляску.

— Із вітерцем прокотимося, знай,
Ти так ще не каталася ні разу!
А коли що, то ти мені гукай,—
Порадив кум і дав, як кажуть, газу.

Мов навіжений, вие, деренчить,
Мчить драндулет розгонистим
проспектом.

Аж гульк — Пахому щось кума кричить,
А він: — Чекай, стоїть автоінспектор!

Ось виїжджа за місто мотоцикл.
Параска щось сказати куму хоче,
А він маха рукою: — Кумо, цить,
Дай світлофор спокійно я проскочу!

Проскочили. Поля із краю в край.
Летить наш мотоцикл, неначе птиця.
Кума кричить, а кум їй: — Зачекай,
Не проморгать би — десь тут залізниця.

Проїхали. Вже мчать якимсь селом,
За мотоциклом — куряви заграви.
Кума щось репетує, а Пахом:
— Та постривай: тут десь місток дірвий.

От знов навкруг прослалися степи.
Кума за полу шарпає Пахома,
А він її втішає: — Потерпи,
Вже тут близенько. Все розкажеш дома.

Та ось і дім. Бліда, як полотно,
Параска — геп! Одне лиш мовить встигла:
— Ми... загубили... від... коляски... дно...
І я... аж із самого міста... бігла!

1971

АНОМАЛІЯ

— Скрізь, кажуть, фізика, закон,
Ніякого обману,—
Так філософствував Мирон,
Йдучи із ресторану.—

Але ж який закон отут?
Я випив лиш півлітра,
Однак не менше як на пуд
Поважчала макітра!

1971

КРИТИЧНІ ЗАУВАЖЕННЯ

Виховувать взялись на зборах Якова —
І кожне слово тут звучало вироком.
Один казав: — Якщо коли і плакала
За кимсь тюрма, то тільки за цим виродком!

А другий говорив: — Поміж негідників
Не знайдете негідника подібного!
А третій ще додав: — За тридцять срібників
Пройдисвіт цей продасть і тата рідного!

Четвертий нагадав: — Немає рації
Повторювать: його сто раз ми драїли!
А п'ятий відрубав: — Адміністрації
Його в три шиї гнати б ми пораяли!

Ви, звісно, зацікавитесь: на Якова
Чи справило це все належне враження?
О так! Він звівсь і мовив: — Широ дякую
Вам, друзі, за критичні зауваження.

1971

МОГОРИЧ

Я чую це, либонь, з колиски,
Та й ви не раз цей чули клич:
— Належить з тебе! Не затискуй! —
Або коротше: — Могорич!
Чи то ви гудзика купили,
Чи захистили ви диплом,
А вже вас тісно обступили:
— Біжи по пляшку в гастроном!

Ілько одержував получку.
Найпершу! Ось у чому річ.
А майстер взяв його під ручку:
— Ти не забудь про могорич?
О, випивончик був хороший!
(У бар протовпились вони).
Ільку не вистачало грошей —
В заставу залишив штани.

Синоч у Жори народився.
Не спав татусь усеньку ніч,
А на роботі він з'явився —
Всі закричали: — Могорич!
Не опирався бідний тато —
До ресторану потягнув.
Хильнув чи мало, чи багато,
А в витверезнику побув.

Антон пошив собі жилетку
І запишався, мов павич.

Знайомі в крик: — Жени монетку!
Чи ти забув про могорич?
Оскільки вимога законна,
Пили — ажгнулись дерев'я.
Отож, zostалися в Антона
Лиш од жилетки рукава.

Копати погріб у суботу
Поміг Павлу сусід Лукич,
Він дав десятку за роботу,
А той кричить: — А могорич?
За товариську допомогу
Тягли горілочку як слід:
Павло зламав у ямі ногу
І руку вивихнув сусід.

Кирилу щастя привалило —
Вдалося виграти «Москвич».
Друзьяки в крик: — Давай, Кирило!
Капшук розв'язуй! Могорич!
Пили за руль, за вісь, за шини,
За лівий бік, за правий бік.
Ще й обкатали так машину,
Що вже не ходить другий рік.

Ви фейлетон мій прочитали
Про могорич — наш справжній
бич.

Чи ви над ним не задрімали?
Що, усміхались? Могорич!
Ні, ні, це жарт. Бо раджу знов я:
Відкиньмо звичай дикунів!
І кожен матиме здоров'я —
Це краще всіх могоричів!

НА ДІЄТІ

— Тобі чманіти не набридло дома? —
Казала чоловікові дружина.—
Он в цирку трупа виступа відома,
В кінотеатрі йде нова картина.

І в драмтеатрі вже вистава свіжа,
І відбулась прем'єра в опереті.
А ти — сидиш... Це ж... це — духовна їжа!
— А я ж, ти знаєш, мила, на дієті.

1972

ОТ ТАК ЛІКУВАННЯ!

— Протягнете іще ви років з п'ять,—
Втішає лікар дідуся старого,—
Якщо зовсім не будете вживать
Ні гострого нічого, ні спиртного.

Крім того, м'яса їсти вам не слід,
Сальце протипоказане, тараня...
— Яке ж оце,— обурюється дід,—
У чортового батька лікування?

І те не їсти, й те не можна пить,
І тим не можна звеселяти душу...
Виходить, щоб якісь п'ять літ прожить,
Я завтра ж з голоду померти мушу!

1972

ЗАЛІЗНЕ АЛІБІ

Рікою ллються сльози у дружини:

Опівночі з'явився чоловік.

— І знову був у клятої Горпини,

Бодай би ти її не бачив вік!

— Це, звісно, факт, що я вернувся пізно,—

Йй чоловік у відповідь прогук.—

Але у мене алібі залізне —

Я цілий вечір у Марини був!

1973

ВЛИП...

Чимчикував по вулиці патлатий.
Назустріч — ще кудлатіша особа.
Стирчить волосся, мов стріха із хати.
Не видно ні потилиці, ні лоба.

Патлань аж остовпів: — Оце так краля! —
Утриматись не міг від компліментів.—
Такій, як ви (Луїза? Нонна? Галя?),
Йй-бо, платить не шкода аліментів!

Як визвіриться та: — Що, хочеш в рило?
Шуруй звідсіль, поки не витряс душу!
По-перше, я не Галя, а Гаврило.
По-друге, сам аж трьом платити мушу!

1974

ДЕ ЖАРКІШЕ?

Новенький наш підручний — хлопець Марко
Зробив лише до печі перший крок.
«Еге,— подумав,— тут страшенно жарко!»
І непомітно — шасть у холодок.

А потім він на зборах сталеварів
І полотнів, сердега, й червонів:
Народ його дошкульним сміхом шпарив,
Котився піт у десять ручаїв.

Сьогодні знову біля печі Марко —
Тепер у нього все на лад пішло.
— Хіба ж оце,— говорить,— хлопці, жарко?
На зборах у сто раз жаркіш було!

1974

ТАБЛЕТКИ З ПЕРЦЕМ

П'ЯТИХВИЛИНКА

В приймальні зава
Ввічлива блондинка
Уже півдня одне торочить діду:
— Я ж вам сказала:
Иде п'ятихвилинка.
Звільнитесь зав лише після обіду.

ПОВЕРНЕННЯ БОРГУ

У вікно родильного будинку
Тарабанять жінка й чоловік:
— Гей, візьміть назад свою дитинку:
Ми вже розлучаємось навік!

ГУМОВА ФІЛОСОФІЯ

Є філософія своя
У тих, що часто гнуть хребти:
— Спочатку ти скажи, хто я,
А потім я скажу, хто ти.

З ПРИНЦИПОВИХ ПОЗИЦІЙ

Блоха повсюди хвалить Лева.
Чи ж дивні речі ті?
Вона живе, мов королева,
У нього на хвості!

ПОМІНЯЛА...

- Твій чоловік придбав машину, Ала?
- Ет, «Запорожця». Радість невелика!
- І що ж?
- А що? Взяла і поміняла!
- Машину?
- Тю на тебе! Чоловіка!

ПЕРЕТРУДИВСЯ

- Нероба у міліцію попав.
Два тижні для дерев ямки копав.
Тепер кричить де слід і де не слід:
— Ось мозолі! А кажуть — «дармоїд»!

СЛУХАЄ...

- Взялася мати сина сповідати:
— Гуляєш-байдикуюеш. Кинув школу.
Не слухаєш ні матір, ані тата.
Кого ж тоді ти слухаєш?
— «Спідолу».

ТРЕТІЙ ЗАЙВИЙ

- Не встиг ще Жора зятем стати,
Як бідну тещу турить з хати.
— Ти ж знаєш,— каже жінці Ганні,—
Що третій — зайвий у коханні.

«РОДИЧІ»

Шлак бурмотів: — Скажи на милість!
Як видно, слава всіх псує!
Погляньте, Сталь як загордилась —
Уже мене й не впізнає,
А ми ж — в одній печі родились!

ПРОРАХУВАВСЯ...

Антон-зава Клим зотяг в буфет
І частував — не шкодував монет,
А потім із досади чуба рвав:
Антон вже, виявляється, не зав!

З ХВОРОЇ ГОЛОВИ...

Щовечора в Едика танці, музики.
Вже в клапті розбив не одні черевики.
Тож плюнь йому в очі, як скаржитись
стане,
Що дуже погане
взуття вітчизняне.

ЗДІЙСНИЛАСЬ МРІЯ

В банкетнім залі на столі
Лежав, радів на блюді Сом:
— Ага! Є правда на землі!
І я потрапив на прийом!

ПІД МУХОЮ

— Що алкоголь наш ворог, знаю
І визнаю без зайвих слів,
Та хто і де сказав, питаю,
Що боїмось ми ворогів?

НЕЗАЛЕЖНИЙ ЦВЯХ

Хизується Цвяшок: — Я гордість маю!
Ні перед ким я шляпки не знімаю!

— Повіри́в би я,— каже Молоток,—
Та дуже часто гнешся ти, браток!

ЛІРИЧНИЙ ВЕРБЛЮД

— Яка краса! Троянди там і тут.
А клумби! Ще не бачив я таких!
Культура! — гордо вигукнув Верблю́д
І плюнув у захопленні на них.

«ПЕРЕДОВА» ГАПКА

— Завжди я перша в списку,—
вихваляється.—
Всі визнають, що я передова!
А справа, бачте, в тім, як виявляється,
Що в Гапки прізвище на «А».

СИЛА ЗВИЧКИ

Півдня ходила жінка кругом хати —
Муж не хотів у дім її впускати.
— Пробач, забув,— признався він
по тому,—
Що я не в кабінеті вже, а вдома!

ПРЕМУДРИЙ РАЧОК

Всі йдуть вперед, а він назад повзе,
І совість його, бачте, не гризе.

Щоб він почервонів, цей хитрий тип,
Його потрібно вкинути в окріп!

ЯК ПІД'ІХАТИ?

— Не знаєш, як під'їхати до Елі?
Така вже конозиста — просто страх.
— На «Запорожці» нової моделі
Або — іще вірніш — на «Жигулях»!

САМОЗАКОХАНА СОСКА

— Скажи,— питала Соска у Пелюшки,—
Хто виріс би без мене — без пустушки?
Мене в дитинстві навіть геній ссе!

Надувшись, Соска лопнула.
Усе.

СПІЛЬНІСТЬ ПЛАТФОРМИ

Здружились Жаби і Качки
На тій платформі,
Що в них на лапах личаки
Однакової форми.

КОКЕТКА

Лисиця відчикрижила хвоста.
— Навіщо? — Вовк здивовано пита.
А та відповідає: — Через нього
Ніхто не поміча красиві ноги!

ПОЖАЛІВ...

На стежку впало пташеня з гнізда.
Лис тут як тут: — Ай-ай, яка біда!
Тебе ж тут можуть наступить щодня! —
Сказав і... схрумав бідне пташеня.

ОБРАЗИВСЯ

Ведмідь у пасіку заліз,
А як Бджола штрикнула в ніс,
Пустив сльозу картинно:
— Це, каже, не гостинно!

ІЖАК-ПІДЛАБУЗНИК

Начальству й слова не сказав він проти.
Готов його носить, як кажуть, на горбі.
А щоб начальство часом не вколоти —
Усі голки він вискуб на собі.

НЕ ЗАБУДЬ!

Як міцність посуду із глини
Завжди по дзвону узнають,
Так розум кожної людини
Взнають по слову. Не забудь!

1954—1974

ЕПІГРАМИ Й ПАРОДІЇ

ТРАГЕДІЯ АВТОРА ШПИГУНСЬКИХ ПОВІСТЕЙ

Як він змарнів! Де вився чубчик — лисина.
Пера і в руки не бере... В чім річ?
Кошмари, ним у повістях описані,
Сердегу переслідують щоніч.

СЛУШНА ПОРАДА

Відверто з трибуни признався поет,
Що в муках народжує кожен сонет.
— То киньте писати! — почулося враз.—
І вам буде легше, і краще для нас!

ПІСЛЯ ЮВІЛЕЮ

Чому так засмутивсь цей чоловік?
З минулим роком нелегка розлука:
Для нього ювілейним був той рік,
Тож критики не частували дрюком!

СТОЛИЧНИЙ ПОЕТ

Живе в столиці й вельми цим хизується —
Мов, з ним на «ти» всі видатні поети.
А запитаєш в нього, де друкується,—
Покаже вирізки з якоїсь... стінгазети.

ПРО ЗНАЙОМОГО КРИТИКА

Доводить, що його «хрещеники» —
Всі видатні тепер письменники:
Тих лупцював, тим — «дав лемішки»...
А сам же виріс? Анітрішки!

ПЕРСПЕКТИВНИЙ ГРАФОМАН

Піввіку оббива в редакціях пороги
І так, дивись, на старість вийде в люди:
Ні, ні, ще не взяв за бороду він бога,
Але редакторів уже бере за груди!

ПОЕТУ Н.

Ти в Кисловодськ літав трудиться?
Це ж, друже, геніально!
Тепер в твоїх віршах водиця
Не проста — мінеральна!

«СКРОМНЯГА»

Давно він пише для малечі,
Книжки щороку випуска.
А власним діточкам, до речі,
Читає тільки Маршака!

ЗАПОПАДЛИВИЙ

Цей поет не жде протекції.
Сам за діло, бачте, взявся:
Щоб скорить Парнас, до секції...
Альпіністів записався!

ДРАБИНА

(Поетові, що «ламає» рядки)

Ти знов розбиваєш рядки без причини —
Тим «сходам» у віршах немає числа.
Я був би не проти такої драбини,
Коли б та драбина до серця вела!

ОЛЬЗІ ДЖИГУРДІ,

письменниці і лікарю

Як лікарка, пройшла війну, окопи,
І видала записок третій том.
Орудює пером, як стетоскопом,
А стетоскопом — чисто, як пером!

АНАТОЛІЮ КОСМАТЕНКУ

Солов'я баснями не кормят.

(Російське прислів'я)

Між байками, бачу я,
Лірику друкує.
Видно, справді солов'я
Байка не годує!

ДМИТРОВІ ПАВЛИЧКУ

У зв'язку з виходом книги
«Пальмова віть».

Сурми клич і спів сопілки —
Крила лірики Дмитрової.
Так від пальмової гілки
Недалеко й до лаврової!

НАУМУ ТИХОМУ,

*авторові роману
«В дорогу виходь на світанні»*

Гадаю, що перший роман — не останній,
Тому лиш одне зауважить готов:
Ти кажеш: «В дорогу виходь на світанні»,
А сам — в сорок років на прозу пішов!

А МОЖЕ!

Земле, чую тебе!
Ростеш дубами на косогорох
І мною ростеш...

*М. Сингаївський,
«Земле, чую тебе»*

О земле, чую, чую я тебе!
Немов колиска, ти мене гойдаєш.
А я расту у небо голубе,
І ти зі мною разом виростаєш.

Іще мене та думка окриля
(Признаюся тобі я по-синівськи),
Що, може, я і є сама земля,
А ти... лише Микола Сингаївський!

1961

А ВАСИЛЬКО ГРАЄ, ГРАЄ...

Грають на пляях трембіти... (стор. 4)
Гроші... грали в дзвоні... (9)
То не гроші — блискавиця грає... (10)
На трембіті грав зорю... (16)
На сопілці я навчився грати... (17)
Не соромся, грай, сопілко... (21)
Грай на вулиці в неділю...
Грай із вечора до ранку... (22)
Грає, піниться гребля... (25)
Як грає срібна ніжність... (32) і т. д.

*Василь Вовчок,
«Верховино, світку ти мій!»*

Грають гори, грають квіти,
Плаї і струмки,
І сопілки, і трембіти,
Її сосни, і дубки.

Грають бубни і цимбали,
Дзвін на каланчі.
Грають гроші. І заграли
Навіть рогачі...

Що робить — читач не знає,
З горя ліки п'є.

А Василько грає, грає —
Жалю завдає!

1965

КОЛИ ПОВ'ЮТЬ...

Характер такий я маю:
Як б'ють мене — дужче! більше! —
То, замість плачу й одчаю,
Викрешую з серця вірші.

*Іван Савич,
«Тяжіння земне»*

Чи це правда — ми не знаєм.
Кажуть, уночі
Якось Савича під гаєм
Стріли читачі.

— Нам ця зустріч, — мовлять, — любя,
Й ти ж її бажав, —
Перший міцно взяв за чуба,
Другий — за рукав.

Третій взяв його за груди,
Кулака стиска...
— Ой, рятуйте! Де ви, люди?! —
Наш поет гука.

Здивувались незнайомі:
— Як? Злякався ти?
Зрозумій, тобі ж самому
Хочем допомогти.

Ти даремно гнівом дишеш.
Стримай в серці лють:
Сам признався, що краще пишеш,
Як тебе поб'ють!

1965

ДУМА ПРО СІНОЖАТЬ

Тому бракує дачі,
Тому любові в хаті,
А мені тільки днів гарячих
І сіножаті, і сіножаті.
Ото б я вийшов рано,
Ото б змахнув косою...

(Стор. 21)

Лежу на возі. Сіно запашне.
Лежу на возі. Коні йдуть поволі...

(Стор. 33)

Хмари з космічних світів впливають,
Щоб на сіножатах перепочить...

(Стор. 64)

Через луг-сіножати
Наші діти біжать...

(Стор. 86)

*А. М'ястківський,
«Літо вповні»*

Сиджу і день і ніч друкую.
Дим, як туман, пливе по хаті.
Мені ж бракує, так бракує
Ще сіножаті, сіножаті.

І на душі моїй осінньо,
І думи шастають, мов птиці:
Чому, чому не косять сіно
Тут, на асфальті, у столиці?

Раненько встав би я з-за столу,
Убік відклав би авторучку
Й від Бессарабки до Подолу —
Із краю в край — пройшов би «ручку»!

А потім ліг би я на возі,
Чи, пак, на «Волзі» світло-синій,
І всім, хто стрінеться в дорозі,
Давав би оберемок сіна.

Давав би так, не за готівку,
Та ще й ліричний вів щоденник,
А потім — вжжик!

— У Соколівку?

— Та ні! Звичайно, в «Радписьменник»!

1972

З М І С Т

Микола Нагнибіда. Слово про поета 3

Л І Р И К А

О г н е п о к л о н н и к и

- Молодий сталевар 9
«Я бачив, як захоплено на свята...» 10
Земляки 11
Моєї армії солдат 12
Айдогди 13
«Ні, ти не знаєш добре України...» 15
У центрі Антверпена пам'ятник є 16
Запорізькі ночі 18
«Сталевари мої, громовержці
дніпровського краю...» 19
«Лівий берег скучає за правим...» 20
Щастя 21
Обеліски 23
«Перш ніж просить
у закордоння візу...» 24
Робота 25
Куба 26
«Чи лине в небі наш супутник...» 27
«І день і ніч немає сну мартенам...» 28
Ковалі 29
«А буде так!» 31
Шевченко 32
«З ночі — одні лиш клаптики...» 33
«Вдень зірок не видно» 35
Крицецвіт (О к т а в и) 36
Запоріжжя 40
Огнепоклонники 42
«Слава сонцю, що сіється з неба!» 44
«Коли б не народився я людиною...» 45
Вулиця Тичини в Запоріжжі 46
«Шугають іскри — бджоли цехові...» 47
У мартенівському цеху 48
Слово про прапор 50

«В уяві, в серці, в пам'яті народу...» 52
«Нехай не ремствує нащадок...» 53
Ти — комуніст 54
«Я навіть говорити це боюсь...» 55
Березовий проспект 57
Черешня 59
Під Шушенським 60
На Єнісеї 61
Україна не підведе! 62

З е л е н е п о л у м ' я

Жайворонок 64
«Уже тут зібрано врожай...» 65
«Чи це нам повідала мати...» 66
«Розливсь Дніпро...» 67
«Спасибі, доле, що нам судила...» 68
«Був мій батько — коваль» 69
«Сохне фартух на колодах...» 70
«Хліба запнулись мевом, як габою...» 71
«Давно складаю оди сталі я...» 72
«Замовк мотор комбайна за селом...» 74
«Ми з тобою по стежині...» 75
«Хвала природі — вдатній породіллі...» 76
«Я так хотів би відповідь знайти...» 77
«Леле, де це все взялося?» 78
«Нехай же всі про те почують...» 79
Триноги 81
«Бурульок дзвін чи ксилофон це?» 82
«Повірте: я його не видумав...» 83
Найземніша з поетес 84
Добрідень, Бердо! (О к т а в и) 86
«Оповість, либонь, вам
кожна наша хата...» 100
Колосок 101
«Мов груші медянисті, перестиглі...» 102
Краса 103
У степовій залі 105

К в і т с е р ц я

«Карі очі, русі коси...» 106
«Хвалились хлопці
в мить перепочинку...» 107
«В селі йдемо шпарким,
бадьорим кроком...» 108

«Не дивуйтеся нітрішки...»	109
Малюнок	110
«Любов — ніби вічний вогонь...»	111
«О ні, не давай мені серце на схов...»	112
Очі матері	113
Люди з двома серцями	114
Народилась донька!..	115
«Всі сні солдати — не солдати...»	117
«Любімо тих, кого ми раз полюбимо...»	118
«У цих словах така незвичність...»	119
«Дарма, співають в мене очі...»	121
«Він вірші дегустує, як вино...»	122
«Той березіль дріма в душі у кожного...»	123
«Любов спалахує, наче полум'я...»	124
«А кажуть, що поети не вмирають...»	125
«Ми закохані чи заковані?»	126
«Спливають хвилі, мляві і моторні...»	127

ГУМОР І САТИРА

Проти шерсті

Вжив заходів...	131
Пустодзвін	132
У неділю	133
«Нема дурних»	134
Про квартирні заковики	136
Даремні страхи	140
Христос-американець	141
На захист душі	142
Справдилась прикмета	143
Де був?	144
Коли руки зайняті	145
Як Смерть трохи дуба не врізала	146
Автограф	148
За що купив...	149
Чорна заздрість	151
Еней у пеклі	152
Козломанія	161
Навіщо ходити?	163
Крайній захід	164
Секрет ввічливості	165

Об'ява (Жарт) 166
Кумове катання 167
Аномалія 169
Критичні зауваження 170
Могорич 171
На діті 173
От так лікування! 174
Залізне алібі 175
Влип... 176
Де жаркіше? 177

Таблетки з перцем

П'ятихвилинка 178
Повернення боргу 178
Гумова філософія 178
З принципових позицій 178
Поміняла... 179
Перетрудився 179
Слухає... 179
Третій зайвий 179
«Родичі» 180
Прорахувався... 180
З хворої голови... 180
Здійснилася мрія 180
Під мухою 181
Незалежний Цвях 181
Ліричний Верблюд 181
«Передова» Гапка 181
Сила звички 182
Премудрий Рачок 182
Як під'їхати? 182
Самозакохана Соска 182
Спільність платформи 183
Кокетка 183
Пожалів... 183
Образився 183
Іжак-підлабузник 183
Краса на смак 184
Сокира 184
Товстошкірий 184
Жених з боєм 184
Не забудь! 185

Епіграми й пародії

- Трагедія автора
шпигунських повістей 186
Слушна порада 186
Після ювілею 186
Столичний поет 186
Про знайомого критика 187
Перспективний графоман 187
Поету Н. 187
«Скромняга» 187
Запопадливий 187
Одне до одного 188
Письменнику П. 188
«Служитель муз» 188
«Шукаючий» критик 188
Драбина 189
Ользі Джигурді 189
Анатолію Косматенку 189
Дмитрові Павличку 189
Науму Тихому 190
А може! 191
А Василько грає, грає... 191
Коли поб'ють... 192
Дума про сіножать 193

Ребро Петр Павлович

СТАЛЬ. Избранные стихи

(На украинском языке)

Видавництво «Дніпро»,
Київ, Володимирська, 42.

Редактор
Л. С. М а л а х о в а

Художник
Т. І. К о ж е к о в а

Художній редактор
В. В. М а ш к о в

Технічний редактор
Б. С. Г р і н б е р г

Коректор
Ю. А. М о р о з

Виготовлено на
книжковій фабриці «Жовтень»
республіканського виробничого
об'єднання «Поліграфкнига»
Держкомвидаву УРСР.
Київ, Артема, 23а.

БФ 38163.

Здано на виробництво 4.XI 1974 р.

Підписано до друку 24.XII 1974 р.

Папір № 1. Формат 70×90¹/₃₂.

Фізичн. друк. арк. 6,25.

Умовн. друк. арк. 7,312 + 1 вкл.

Обліково-видавн. арк. 5,239.

Ціна 84 коп. Тираж 8000.

Замовл. 605.

84K011.